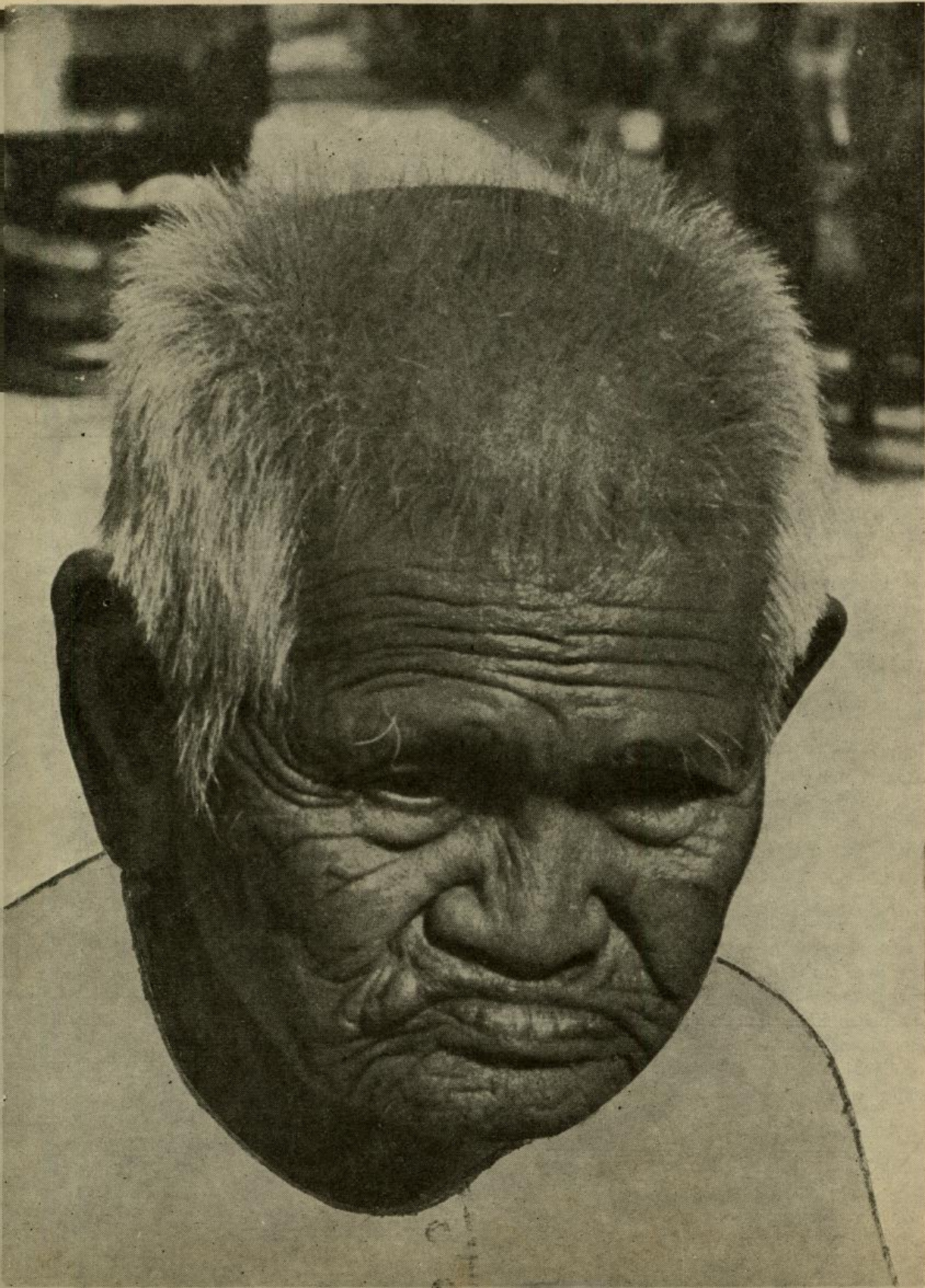

Pagtaengan ken Salun-at

DADDUMA A
NAGUNEG

◆ ◆ ◆

TI PANANGBA-
NGON ITI BA-
LAY A PAGTA-
ENGAN

◆ ◆ ◆

TI SAKIT A NE-
UMONIA

◆ ◆ ◆

TI UBBOG TI KI-
NAAGTUTUBO

◆ ◆ ◆

RINIWRIWRIW
A PIRAC A MA-
GASTO ITI PAG-
PAPINTAS

◆ ◆ ◆

TI BIAG ISUT
MAYSA A BA-
CAL

◆ ◆ ◆

TI RUCOD TI
BIAG

◆ ◆ ◆

Basaem ti Pagina 8

◆ ◆ ◆

10

CENTAVOS

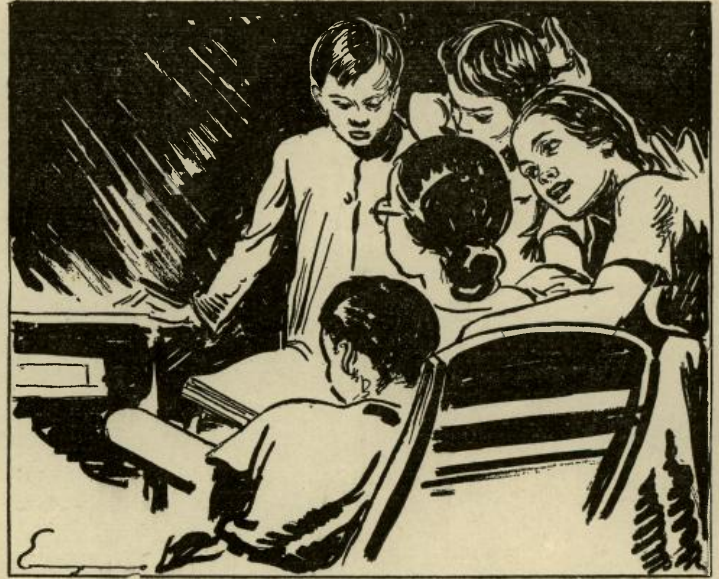

MAIPAAY ITI PAGTAENGAN

Ti Panangbangon iti BALAY a Pagtaengan

Catutubo a ti lalaki ken babai catatda ti maysa a lugar a pagtaenganda, wenno maysa a balay a pagtaengan. Ngem inton agasawada pumigpigs a tarigagayda a maaddaan ti balay, agsipud ta iti dayta saan laeng a dagiti bagbagidan ti ipanutanda, ngem dagiti pay annaecdan, ket masapul nga icutanda ti maysa a lugar a pagcamanganda. Uray dagiti nababbaba nga animal adda tarigagayda a maaddaanda ti balayda. "Dagiti musang addaanda cadagiti ruerukib, ket dagiti tumatayab iti tangatang addaanda cadagiti umumoc," ket idia y ti pangpacananda cadagiti annaeca. Toy a panagecalicagum iti balay napigpigs a nga adayu iti tao ngem cadagiti animal, agsipud ta ti tao adda nakemna ket macapanunut ken macapagrazon, ket daytoy adda dackel a pasetna ken pannacaibiangna iti pannacasursuro ken pannacapadackel ti isip. Ti tao saan a makigasangasat a cas ti araramiden dagiti nababbaba nga animal, ta ti tao aramatenna dagiti fuerza ti naturaleza ket balbaliwana dagiti condicion tapno itutupna ida iti masapsapulna. Ti tao trabajoenna ti daga, agmula ken agani, ket aramidenna ti trabajona iti tawen agingga iti sabali a tawen. Daytoy macaited kencuana ti nalagda a panggep, ken tarigagay nga adda coma balayna iti maysa a disso, isu nga agawaanna a pangpasayaatan cadagiti condicionna, tapno pagbalinenna a naimimbag ken nagingin-awa ti biagna, ket idia y adda gundawayna a makicaddua cadagiti caarrubana ket iti casta parang-ayenna dagiti nasocialan a pannacabalinna, ket idia y mabalinna ti agrucbab iti Dios cas iti cuna ti concienciana, ket itedna cadagiti annaeca ti ammona nga imbag nga aggapu iti sirib ken bannogna.

Ti balay isut pagtaengan dagiti ayat, nangnangruna dagiti ayat ti familia.

Iti casta ti balay a pagtaengan mapataceder iti nalagda a pamungnayan. Ania ti balay a cuna? Isut nasursuroc ngem maysa a linong — nasursuroc ngem maysa nga umoc, maysa a rukib, wenno maysa a pataceder. Nasursuroc ngem maysa a lugar a pagraranan a panganan ken pagturogan ken pagaramidan iti plano. Ti definicion ti diccionario cunana: "Ti home wenno balay isut pagtaengan dagiti ayat, nangnangruna dagiti ayat ti familia." No awan ngarud ti puso awan ti home wenno pagtaengan. Maysa a sabali kinunana:

"Ti maysa a pagtaengan a pagtim-puyogan ti ama ken ina a mangsursuro cadagiti annaeca, isu ti maysa a pagpaenian ditoy rabaw ti daga nga agururnong iti silaw ti langit." Ti balay a pagtaengan isu ti langit ditoy daga; ket idia y isu ti yan ti talna ken pigs a, isu ti yan ti inana ken trabajo, isu ti yan ti pannacawat ken balacad, isu ti yan ti canta ken naragsac nga ulimec, isu ti yan ti linteg ken ayat.

No nalinteg dagiti banbanag iti uneg ti balay, dagiti camcamengna ibilangda a nalinteg dagiti banbanag iti amin a yan; no nakillo dagiti banbanag idia y, dagiti camecamengna ibilangda a nakillo ti dagup ti lubong. Ti biag iti uneg ti balay addagan, ngatngatoan, ken atiwenna amin a sabali a biag, publico man wenno privado. Ni Calvin Coolidge, a nagpresidente iti Estados Unidos imbunanagna:

"Ti tungpal, ti kinadackel, ti aniaman a nacion adda iti licliemut ti balay a pagtaengan. No maisuro idia y ti panagsalimetmet ken kinagaget ket agparang idia y ti pagpatulad ti panangisacrificio iti bagi; no agtaeng idia y ti dayaw ken dagiti nangato a tartarigagayan; no ununen nga aramiden idia y ti panangbangon iti caacter wenno naimbag a cababalin ngem ti panagurnong iti kinabacnang, dayta a nacion agbiagto iti kinatalged, ket pagrag-oannanto ti kinawadwad ti rang-ay ken naimbag a gobiernona, ken iti panna-

PAGTAENGAN KEN SALUN-AT, warnacan a rummuar iti binulan. Indepel ken inwarnac ti Philippine Publishing House, 1925-1939 Luna, Pasay, Rizal. Bayad ti panagpaitulod, iti Filipinas P1.00 iti macatawen; iti gangannaet a daga, nangingina. Inton kiddawenyo ti pannacabaliw ti lugar a acaitulodan ti periodicoyo ibagayo coma ti daan a direccionyo ken ti baro a direccionyo. Entered as second-class matter at the post office at Manila, P. I.

kicappia, panagraem, ken panagta-
lec dagiti sabsabali a dagdaga. Ngem
no ageurang dagitoy naimbag a ca-
babalin, awan turay a macaited ca-
dagitoy a bendicion. Imatanganyo
ngarud a nalaing ti balay a pagtae-
ngan. Idiay ti yan ti amin a nam-
nama ti nacion.”

Ti gobierno ti estado wenno na-
cion bassit ti pateгна no maidilig iti
gobierno dagiti linaclacsa a balbalay
iti uneg ti naciontayo. Awan admin-
istracion a macaaramid ti ranggas
a cas ti magapuanan ti dakes nga ad-
ministracion ti gobierno iti uneg ti
balay. Awan caadu ti naimbag a ma-
ngpipangulo iti nacion a macabalin a
mangisalacan cadatayo no palubo-
santayo ti salungasing, awan a pa-
nagraem, ken kinaagbucucodan nga
agturay iti uneg dagiti balbalaytayo.
No nalinteg dagiti balbalaytayo, ti
nacion rumang-ay. Awan nacion a
macapagtaeder a nangatngato ngem
dagiti balbalayna.

No casta ngarud naannadtay coma
tapno bangonentayo dagiti balbalay-
tayo iti rabaw ti nalagda ken segu-
ro a pamunganayan. Dagiti adu
casda la ipagarup a no adda maysa a
naimbag a balayda, nga adu ti alali-
camenna, ket adda naayat a cacuyeu-
yogda, ken umdas a cuartada tapno
macapagbiagda iti naginawa a panag-
biag, isu dayta ti dagup ti masapul.
Dagitoy a banag adda nadecket a
pasetda iti pannacabangon ti balay
a pagtaengan, ngem saan a mabalin
nga isuda ti pamunganayan, no ca-
yat nga agpaut dayta a balay. Ta ti
balay mabalin a marba, dagiti alali-
camen mabalin a madadaelda, ket ti
patay mabalinna nga ipanaw ti cad-
duatayo, ket ti pirac mabalinna ti
tumayab. Iti casta ngarud rebbeng-
tay a bangonen ti balaytayo iti ra-
baw ti bato. Ti Lucas 6:48 iretra-
tona cadatayo ti maysa a casta a ba-
lay. Maysa a tao binangonna ti ba-
layna iti rabaw ti bato ket idi immay
dagiti angin ti ladingit ket kinabil-
da dayta a balay, ket maysa a layus
ti riribuc dimteng kencuana, saan a
naanano ta nabangon iti rabaw ti
maysa a bato. Ngem ti sabali a ba-
lay nabangon iti rabaw ti darat ket
idi dimteng dagiti angin ken layus
ket kinabilda dayta a balay, natuang,
agsipud ta nabangon iti rabaw dagi-
ti banbanag a nailubongan.

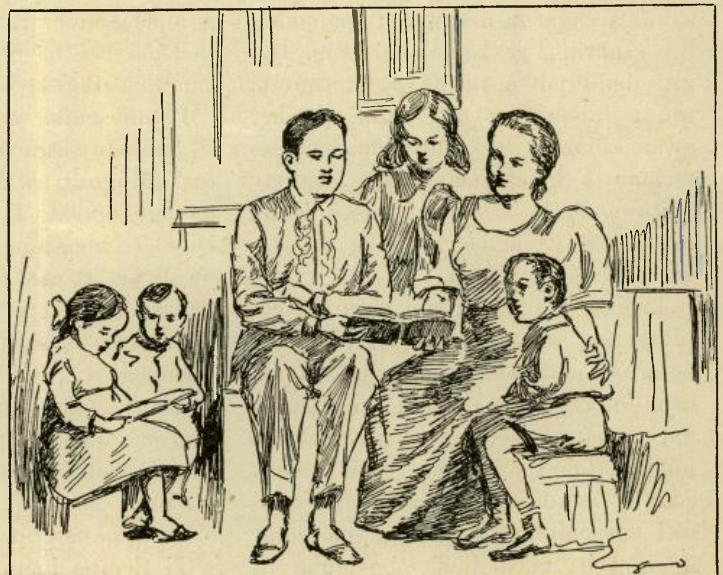
Ti bato a masapul a pacaiabatan

ti manayon a balay isu ti Dios. A-
min dagiti naimbag a cababalin a
mangaramid iti maysa a natured ken
nabileg a lalaki, ken maysa a mata-
lec a babai, cas ti panagraem, kina-
tured, kinaanus, kinaragsac, kinatib-
ker, kinasaririt, ken ayat, agtaudda
iti pannacaammo ken panagraem iti
Dios. No casano ti casasaad ti la-
laki ken babai, casta ti casasaad ti
balay nga aramidenda. No ayaten-
da ti Dios ket isu ti pagtulnoganda,
iti biagda, no makisaoda Kencuana
iti inaldaw ket umawatda ti panna-
cabalinna, iyegdanto ti langit ditoy
daga ket pagraniagendanto ti gloria
ti langit iti uneg ti maysa a napintas
a balay. Saan a vale no ti balay isut
maysa la a bassit a calapaw a nipa,
mabalin nga aramiden a napintas
iti espiritu ken panggep. Ti balay a
tulbecanna ti ruanganna a maibu-
sor iti Manangisalacan cadagiti tat-
tao isut maysa a langalang ken na-
baybay-an. Mabalin a dayta a balay
naanayan ti kinaimbagna iti amin a
sabsabali a banag, ngem ageurang
kencuana iti “maysa a banag a ma-
sapul unay”, ket mabalin met a ti
maysa a nanumnumo a balay, maibi-
lang a maysa a palacio agsipud ta
ni Jesus isu ti silawna. Isu pinag-
silnagna ti nanumo a balayna idiay
Nazaret; isu idi ti silawna, isu ti
rag-ona, isu ti manangibaclay iti a-
witna. Isu ti rinagsac a kinablaa-
wan dagiti sangacabalayan idiay
Betania, ket inyegna cadacuada ti
biag ti bagi ken espiritu.

Cadagiti adu met ita a nasipngat
ken nariribuc a balay, ni Jesus ca-
yatna nga iyeg ti talna ken inana no

cablaawanda coma a siraragsac ti
pannakiaddana. Inton bangonenda
ti balayda, dagiti agtutubo nga aga-
sawa ammoenda coma ti kinapateg
dagiti sagrado a carida ket isangrat-
da coma dagiti bagbagida, saan la-
eng nga iti maysa ken maysa, ngem
iti pay Dios. Palubosam nga isu co-
ma ti bigbigenda a cangatoan a ma-
ngituray iti balayda, ket iti panang-
rugida nga agbiag nga ageadua, ala-
enda coma ti biag ti Cristiano a cas
annurotenda ken mangidalan ti ara-
ramidda ken mangituray iti familia-
da. Toy nadecket a relacion isu ti i-
simboloan ti altar ti familia, wenno
ti pannacaipasdec ti cararag ti fa-
milia. Ti pannacaipasdec ti napatac
a panagrucabada iti Dios nga Ama a
Nailangitan, isu ti panangbangon iti
baro a balay a maipabatay iti nalag-
da ken seguro a pamunganayan. A-
wan macabalin a mangrebbba iti day-
ta a balay no dina unaen a dadaelen
ti pamunganayan. Ti umuna a rabii
mangegna coma ti naglauc a timec ti
novia ken novio iti panagdayaw ken
panagdawatda iti nailangitan nga A-
ma; ti umuna a bigat isu coma ti na-
pasnec a pannacabangon ti cararag
ti familia; iti rabii adda coma pa-
nagdayaw ken panagyaman gapu iti
kinaimbag ken bendicion ti Dios iti
dayta nga aldaw. Iti casta ti baro a
balay maitalec iti panangaywan ken
panangsaluad ti Dios isu a nangicari:
“Agdawateayo ket maiccancayto; ag-
biroccayo, ket macasaraccayto; uma-
yabcayo, ket luctandacayto; ta ti
tunggal maysa nga agdawat, uma-
wat; ket ti agbiroc macasarac; ket ti
umayab maluetanto.”

*Dagiti naasawa-
an napigpigsan ti
tarigagayda a ma-
addaan ti balay,
agsipud ta iti day-
ta saan laeng a
dagiti bagbagidan
ti ipanunutanda,
ngem dagiti pay
annacdan.*

Ti RUCOD ti BIAG

Ti biagmo marucod saan a gapu iti caatiddugna, no di ket no casano ti panagbiagmo. Rucodentay coma ti biag saan a gapu iti caatiddugna, no di ket gapu iti caacabana. Adda tattao a nabalinda ti nagbiag iti nganngani sangaribu a tawen, ket nupay casta sangecabassit laeng ti nadulinda iti dayta a biag. Maysa a sabali a tao mabalin a nagbiag iti sumagmamano pulo laeng a tawen, ket nupay casta nananamna ti pannacapnec a cas itay nagbiag iti rinibu a tawen ket nabalinna a pinabaenang ti biag gapu cadagiti agcacaibag ken maicari nga inararamidna iti amin a banag ti biag.

Catutubo ngarud a daytoy ipasangona cadatayo ti saludsud no ania ti biag a cuna? Maysa a tao ibagana cadatayo a ti biag isut maysa a calis a punnoen ket saan a maysa a copang nga atianan. Ngem ni Jesus ibagana cadatayo a ti biag ti maysa a tao saan nga adda iti kinawadwad dagiti banag a cupcupcupanna.

Ti biag, cas iti panangiretrato ti maysa a tao, saan nga isu ti panangbangon cadagiti banbanag iti lielie-mutna no di ket ti panangbangonna cadagiti banbanag iti unegna. Ti biag saan nga isu ti caadda adu a banag nga aramaten a pagbiag, no di ket ti caadda banag a gapu ti pagbiagan. Ti biag saan nga isu ti panagurnong no di ket isu ti panagited.

Ti nagasat a panagbiag saan a mapapul a cayatna a sawen ti panagbalin a narang-ay ken nabaenang. Dagiti dadduma a tattao pinanawandatoy a lubong iti kinabanuagda, ket awan aniaman nga imbatida a namateriaan a kinabaenang, ket nupay casta mabalin a cunaen nga isuda nagbiagda iti maicari a biag ket nagasat ti panagbiagda.

Ti biag maipato coma gapu iti cararwa ket saan a gapu iti utec ken lasagna: marucod coma gapu iti cababalinna lugar a gapu iti damagna; mapatgan coma gapu iti dackel a pusona, lugar a gapu iti adu a sanicua; maidayaw coma gapu cadagiti agcacaibag a panggepna lugar a gapu iti masirib a cabaenanna iti negocio; ket mapatgan coma gapu

iti banag nga idulintayo iti biag lugar a gapu iti alaentayo nga aggapu iti biag.

Saan a basol ti panagbiag iti napaut, ngem isut maysa a virtud ti panagbiag iti naimbag a panagbiag. Iti casta naimbag ti panagbiag iti napaut no nalinteg la ketdi ti panagbiagna, ket nakillo ti panagbiag iti ababa a tiempo no nakillo ti panagbiagna. Iti casta ti cuestion saan a no casano cabayag ti panagbiagmo no di ket no casano ti panagbiagmo. Ket no agbiagea iti cas ti rebbengmo a panagbiag, ti cabayag ti panagbiagmo isunto ti agammo met laeng. Cayateo a sawen, a no ti maysa a tao agbiag a sillinteg iti bagi, isip, ken espirituna, caaduan nga isu icutananto ti napaut ken naragsac a biag ket ti nalinteg a kita ti kinagasat dinto lumabas kencuana. Ngem no saan a napaut ti biagna, isu nacasanganto a matay inton dumteng ti patay kencuana ket dinto makigtot wenno mapabuteng gapu iti patay. Iti casta ibalacadeo cadacayo nga aramidenyo coma a napintas ken maicari ti biagyo, ket palubosanyo ti Dios nga isunto ti agammo iti amin a sabsabali.

Ngem laglagipenyo a ti napintas a biag isu tay napintas iti amin a bangirna. Napintas iti bagi, salun-at ken bileg, napintas iti isip, ken napintas iti espiritu. Ti maysa a napintas a biag isut maysa a biag a naimbag ti pannacasucogna. Ket ti pannacaammo iti Dios ken ti tulong ti Dios isu laeng ti macaipasngay ken macataginayon iti casta a biag.

Palubosandae a mangulit manen, a ti biagmo marucod saan a gapu iti caatiddugna, no di ket no casano ti panagbiagmo. Ti panagrucod ti Dios iti biag saan nga impaatiddug no di ket ti caacabana. Ti Dios dina patgan ti biag gapu iti caadu ti tawen no di ket gapu iti caracter wenno naimbag a cababalin. Mano dagiti wagas ti panangipatarus no ania ti biag a cuna! Nupay casta nagadun dagiti acaba a daldalan! Iti casta caaduan cadagiti tattao iti daga nakillo ti panangipatarusda iti biag.

Ti tiempo luctanna ti bengbeng ti entablado a pagbuyaan, maysa a tao

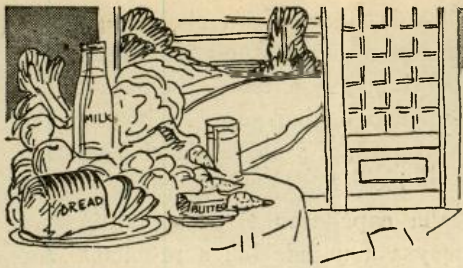
rummuar iti entablado, ayayamen-na ti biag iti maysa a canito, masaracanna a ti biag isut maysa la nga awan nagianna a labutab; wenno saan makibacal iti siroc ti nacabutbuteng a bantot ti biag iti maysa a tiempo, ket masaracanna a ti biag isut maysa a bantot a manglusit; wenno ipacatna amin a bannog ken pigsana a gumunod iti ulbod a tartarigagayan, ket awan masaracanna a talna wenno liwliwa; wenno palabasenna dagiti oras iti cancanta ken salsala, ket masaracanna nga amin a banbanag isut kinaubbaw. Ket idinto a toy nga agpabuya ututoben-na ti labutabna, ti nabantot nga awitna, ti ulbod a tartarigagayanna, wenno ti panagsalsalana, ti tiempo pagpunitenna ti bengbengna, isu ti maipupoc idiaip sipngget, ket ti comedia, wenno drama, wenno tragedia, wenno pantomina manungpal, ket ti biag a casta ti pannacaipatarusna aggibos ken lumbes.

Maysa a tao ipagarupna a ti biag isut pabpabuya, kinarangrang, kinasileng, ken paepakita; dagitoy isudat ibilangna a napateg. Kinapintas ti bagi, kinapintas dagiti ararcos—ket tapno magunodanna dagitoy isacrificiona ken ibacalna iti angin dagiti amin a sabsabalin. Ti kinapopular isu ti ambicionna ket ti panangsangaili cadagiti sabsabali isu ti calatna. Ket dagiti tawtawen aglabasda idinto nga isu agsalsala ken agcancanta, ket iti dayta ti bengbeng agtangep ket ti biagna aggibos. Dagiti dadduma naganenda ti biag ti castoy.

Sabali a tao makitana a ti nasaririt ti panagisisipna isu ti agari ken mangituray. Ipaayna dagiti aldawna iti napasnec a panagadalna, ket dagiti rabii iti napasnec a panagutobna. Ti isipna tumayab agingga cadagiti alimpatoc ti panangituray; dina icancano ti espiritu wenno saot ti Dios ket ngatngatoanna ti pammati. Diosenna ti razon ket aramidenna ti isip a nangatngato ngem ti Dios. Ket dagiti dadduma naganenda daytoy ti biag.

Maysa a sabali a tao ipaayna dagiti tawenna iti panagbiroena cadagiti centavos ken iti panagurnongna cadagiti pesos. Isu agrabajoy ken paadipen, isu agganuat ken macurangan, isu pacapuyenna ti bagina ken utecna, pacunengenna ti panna-

(Maituloy idiaip Pagina 9)

Maipapay it' SALUN-AT

Ti Sakit a Neumonia

Cecil M. Burchfiel, M. D.

Ammoyo a ti neumonia adadu ti papatayenna a tattao iti tunggal ta-wen ngem ti papatayen ti sarut? Ti neumonia isut macapatay a sakit, ta papatayenna ti maysa iti tunggal up-pat a tao a macaala ti casta a sakit. Ngarud tunggal maysa cadatayo a-luadantay coma ti panangcabil ti casta a sakit cadatayo. Sursuroan-tay coma dagiti bagbagitayo tapno masapa a mailasintayo dagiti sinto-masna, ta dagiti umuna a sumagma-mano nga horas calpasan ti iseser-reca caipapananda ti biag wenno patay ti maatacar iti casta a sakit. Masapul unay ti masapa a panangi-lasin ken panangtratar iti dayta a sakit no cayat a pabassiten ti bilang dagiti matay iti dayta a sakit.

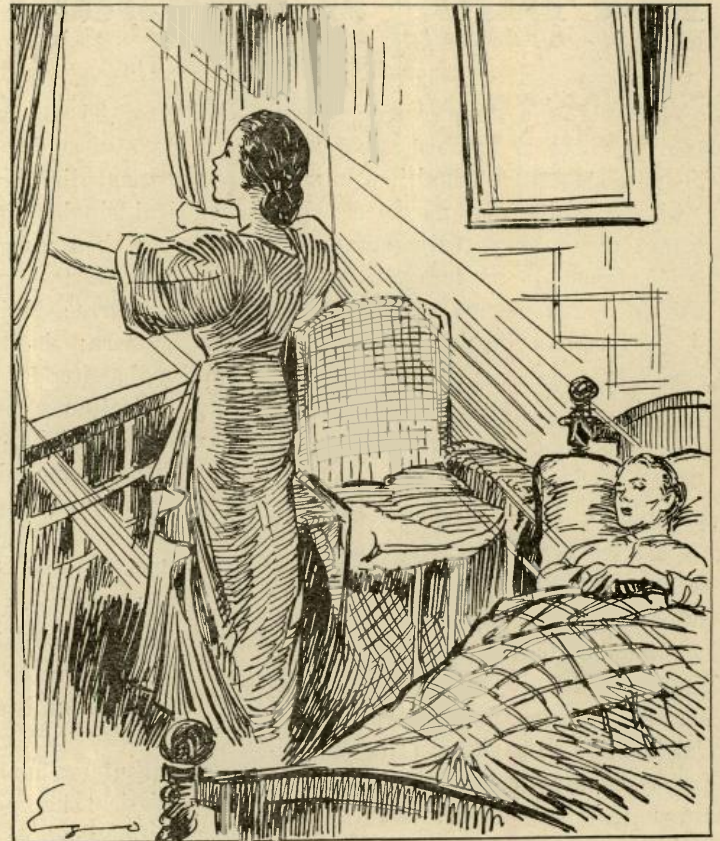
Ti neumonia isut maysa a nacaro nga inflamacion dagiti bara. Iti ki-napudnona ti neumonia saan a may-maysa a sakit, no di ket maysa a bunggoy dagiti saesakit a pinataud dagiti nadumaduma a kita ti micro-bio a mangcabcabil iti bara iti istay padapada a pamayan. Iti caaduan, adda tallo a kita ti bacteria a cangru-nan a macagapu iti neumonia, nga isuda dagitoy pueumococcus, strepto-coccus, ken influenza bacillus, a cu-na dagiti medico. Manmano ti caad-da sabsabali a bacteria a mailaue ca-dagitoy a macagapu iti neumonia.

Inton atacaren dagiti bacteria da-giti murdong ti bronco, isu a serean ti angin a mapan cadagiti bara, ti maibunga a sakit isu ti bronco-neu-monia. Inton dagiti bacteria ataca-renda ken pataudenda ti inflamacion ti maysa a lobulo ti bara wenno ad-adupay, toy napegpeggad a casasa-ad isut managan neumonia lobar. Dagiti bacteria a pneuococcus ken streptococcus pataudenda ti kita ti neumonia a macapataud iti inflama-cion dagiti puraw a celula ti dara.

Ti influenza bacilus macapataud iti bronco-neumonia ket ti adema ken panagpadara isudat cangrunaan nga ibungana.

Dagiti panagbalbaliw ti sakit a ma-aramid iti uneg ti bara saan laeng

Palubosam ti la-wag ti init a sum-rec iti balay ta i-sut napigsa a mangpapatay ca-dagiti bacteria wenno microbio.

a maibatay iti kita dagiti bacteria wenno microbio, ngem iti kinarang-gas pay dagiti araramidda.

Caaduan cadagiti neumonia lobar—nasuroc a 90 porcientoda—ken adu cadagiti bronco-neumonia patauden ida dagiti bacteria a pneumococci. Ti neumonia lobar masansan a makita cadagiti nasalun-at a nataengan; ngem ti bronco-neumonia masansan nga agparang cadagiti ububbing ken lallacay, ket masansan nga agbanag iti patay.

Calpasan ti adu a panangadal ken panangusig a naaramid cabayatan dagiti napan a sumagmamano a ta-wen, naipakita dagiti araramid da-giti tallopulo ket dua a kita ti pneu-mococci, ket rimsua a nacapataudda ti neumonia lobar ken pneumococcus pneumonia. Ti ciencia medica adda pay sabali a naadalna, nacapataud ti serum anti-pneumococcus, wenno pangontra iti araramid dagiti pito

iti cabassitan cadagiti nadumaduma a kita ti pneumococci, ket naipag-pagasat ta dagitoy a pito a kita isudat macagapu iti 70 por ciento iti ca-bassitan cadagiti neumonia lobar; iti sabali a panua, nasuroc a cagudua dagiti atacaren ti neumonia lobar ita mabalin nga arayaten babaen ti pan-nacaaramat ti serum.

Ti yaatake ti neumonia masansan a kellaat, ngem ti iyaaddangna ma-balin a maininut ket mabalin a su-maruno iti maysa a panateng ken sangsanganayon nga uyec. Dagiti cangrunaan a sintomas ti neumonia lobar isudat panaglammin, ut-ut iti uneg ti barucong, gorigor, naricut wenno nabannog a panaganges, ken uyec a cacuyog ti cadardara a sag-cae nga aggapu iti bara.

No adda kenca dagiti castoy a sin-tomas wenno iti sinoman a camea-meng ti familia, wenno aniaman a sintoma a mangipapati kenca a ti pa-

ciente parparang-ayenna iti sakit a neumonia, paayabam coma a dagus ti medicom. Apaman a nacastrec ti neumonia, tunggal canito napateg unay, agsipud ta iti pannacaagas ti neumonia dagiti umuna a sumagmamano nga horas napategda. No mainyecion a masapa iti dara ti paciente ti umanay a cantidad ti rumbeng a

serum, ket saan a maladladaw ngem iti maicatlo nga aldaw sipud panangrugi ti sakit, adda mamindua wenno mamitlo a gundaway ti paciente nga umimbag, ket daytoy maibatay iti kita dagiti microbio ti neumonia a nacastrec. Dagiti dadduma a kita ti microbio napepeggadda ngem dagiti sabsabali.

Ania ngarud ti mabalin nga aramid a pangpasubli iti kinaagtutubo ti maysa a tao a limmacayen iti isip ken bagina gapu iti bannog ken araramidna a macadadael kencuana met laeng?

Ti capadasan ti tao iparangna ti maysa a naindaclan a problema. Nalawag nga agdadata a ti tao gapu iti sirib ken laingna patpataudenna dagiti maemakina, relo, ken amin a kita ti invencion ti trabaja, a napapaut ti panagtrabajoda ngem ti tao a nangpaltuad cadacuada. Apay a ti maysa a paltuad nga awan ti biagna napapaut ti panagtrabajona ngem ti nabia a tao a binukel dagiti binibillion a nabia a babassit a banag a managan celula, ket tunggal maysa cadagito a adda pannacabalina a mangipatawid iti biagna?

Daytoy naipakita iti padas gapu iti adal ken panangusig nga inaramid ni Alexis Carrel a taga Rockefeller Institute. Impakita ni Carrel a dagiti celulas wenno linabag ken bingbinggas ti lasag, a maisina iti bagi ti animal, mabalindat maaywanan a sibibiag, a dumackel ken agtrabajo, ken agpataud iti capadpadada, iti awan patpatinggana a tiempo. Dagito a nacascasdaaw a banag nagundanda babaen ti pannacaited ti justo a taraon, ken regular a pannacadalus dagiti celulas wenno bingbinggas ti lasag iti fresco ken nadalus a danum. Gapu cadagito a padas, ni Carrel impakitana no casano ti di maputput a panangpaubing wenno panangpaganus cadagiti laslasag ti bagi.

Ti Ubbog ti Kinaagtutubo

H. C. Menkel, M. D.

Ti yuubing a cuna isu ti panagsubli ti riena ti kinaagtutubo, wenno pannacapabaro dagiti condicion ti kinaagtutubo. Iti maysa a caipapanan, ti yuubing caipapananna ti pannacaipasubli iti lacay ti panagtrabajo dagiti organo sexualna a cas ti capadasanna idi kinabanuagna.

Ti cadawyan a curso ti maysa a biag a nasalun-at buclen dagiti nagcatlo a periodo wenno cabayag ti tiempo. Cabayatan dagiti umuna a duapulo ket lima a tawen ti bagi dumackel ken maluom iti pannacabaelna nga agtrabajo wenno agaramid. Sumaruno cadagito a tawen ti panagluom, adda duapulo ket lima a ginggat tallopuulo a tawen nga ilalaling ti panagtrabajo wenno araramid. Calpasanna sumaruno ti di malielican a panagpababa nga agturong iti murdong ti capadasan. Daytoy mabalin a saclawenna ti sabali a duapulo ket lima a tawen wenno abababa pay. Cabayatan dayta a tiempo cumapcapuyen ti rianana ken panagtrabajo dagiti organosna.

Ita pagaammon a ti nagnaganentayo iti kinalacay bassit ti pannacai-biangna iti panaglabas dagiti tawen, no di ket buclen dagiti sumagmamano a panagbalbaliw a maararamid iti uneg ti bagi, ket cas bungana, cumapuy ti panagtrabajo dagiti organos ti bagi. Kimmappuyen ti kinamnut dagiti laslasag, ti fuerza dagiti nervios, ti ilalasang dagiti canen, ken ti panagtrabajo dagiti organos, ket bimmuntugen ti panagtrabajoda.

Dagiti influencia nga agpataud iti nasapa a di pannacabalin nga agputot isuda ti caadu ti acido ken sabidong iti uneg ti bagi. Ti biag, cas ti panagbiag dagiti tattao ita, paiturturayan iti acido ken sabidong, gapu cadagiti nadumaduma a gapu ken

licicmut. Ti canen dagiti caaduan agformar iti acido; ti angin nga angsen mapagbalin nga acido gapu cadagiti aldehydes nga aggapu cadagiti tabaco ken sabsabali nga ingrediente ti tabaco; gapu iti constipacion maiserrec dagiti sabidong iti ayus ti dara; dagiti panagpuyat iti rabii pabassitenda ti pannacaformar dagiti alcalino a maaramid coma cabayatan dagiti horas ti pannaturong; ti nalitnaw, macadulus ken macaagas a danum sinunnoan dagiti macabartee nga inumen, cas arac, cha, cafe, ken napasam-it a soda.

Dagiti politica, minamauyong nga araramid a nasocialan, saan a natural a ragsac ken panangsangaili, riribue ti comunista, pananggura iti di carasaan, panagdandanag iti pirac, butbuteng, alalimuteng, guranggura, sicsicat, ken panagtaacaw,—amin dagito a ibungada ti acido iti biag ken iti panagtrabajo dagiti organos ti bagi. Amin dagito a influencia agduyosda a mangpasapa iti di pannacabalin ti maysa a tao nga agputot.

Ti babai a Samaritana nasaracanna ni Jesus nga isu ti ubbog ti biag.

Daytoy isu ti cacaisuna a nalinteg a wagas ti panangpasubli iti yuubing a nabalin a napataud agingga ita. Ti pannacayaplicar daytoy iti tao isu ti yaannurotna iti panangituray ti biologia cas bigbigentay a napateg ita.

Paexamenmo coma a nalaing ta bagim, ket ammoem no adda pagduyusam a sakit ken nakirokiro a panagtrabajo ti organo ti bagim. Dagiti ugugalim maadalda coma a nalaing, ket dagiti ugugalim nga agduyos iti sakit malintegda coma.

Dagiti annuroten ti yuubing: Mangwatwateca iti panaganges iti nanuneg iti sumagmamano daras iti inaldaw. Ti castoy a panagwatwat dackel a macatulong iti panagtrabajo ti puso; palacaenna ti pannacai-belleng dagiti sabidong, ket tumulong iti panagbalin a dara dagiti kinnan a taraon.

Aramidem coma ti trabajom ken ti panagragsacmo, ket maturogeca coma iti amin a pacabalinam idiy caanginan. Palubosam ti init nga agdisso dita cudilmo iti sumagmamano a tiempo iti inaldaw.

Manganca coma cadagiti canen a natural. Daytoy kiddawenna a dagiti canen iti caaduan buelen coma dagiti bungbunga, nalangto a natnateng, sisida a ramramut, nueces, ken granos a di nakiskisan, dua vaso a gatas, ken sidsida a naggapu iti gatas, soy beans wenno bucbukel(saan a nasuroc nga uppat nga onzas iti inaldaw). Iti casta saan nga aglabes ti proteina a maipauneg. Ti mantequilla wenno crema isu ti casayaatan a forma ti taba.

Idinto ta dagiti carne, ican, lasag ti agtaytayab, cha, ken cafe saanda a canen a natural, isut casayaatan no maliclicanda. Dagiti iclog mabalindat maaramat no sadiwada, ngem saan unay caaduen. Ti amarillo ti iclog isu ti caimbagan a paset ti iclog.

Dagiti granos, cas trigo, inapuy, oats, ken canenen a naggapu cada-cuada, cas cadagiti tinapay ken bingca napigsada nga agformar ti acido; iti casta ditay coma caaduen ti mangan cadagito.

No mayannurot iti panagtempla ti naturaleza iti dara ken iti celula dagiti laslasag, masapul ti maminpat a canen nga agformar iti alcalino (cas cadagiti bungbunga ken natnateng) iti tunggal maminsan a paset ti canen nga agformar ti acido (cas cada-

giti granos, lasag, iclog, nueces, bucbukel, gatas, azucar). Toy a proporcion canayon coma nga isu ti masalimetmetan.

Masapul nga ammoen a nalaing ken annuroten ti linteg ti rumbeng a combinacion wenno panamaglalauc cadagiti canen.

Dimo coma unay sansanen ti mangan.

Dagiti nagasang a pimienta ken recreado, ken dagiti tabaco ken arae awan lugarda iti plano ti panagpaubing.

Gunodem coma ti mamindua wenno mamitlo nga iyiiblenmo iti inaldaw.

Naimbag a plano ti panagidda ken panangipalubos iti bagi ken isip nga agaliwacsay iti sumagmamano a canito iti inaldaw.

Dagiti pagananay saanda coma a nairut wenno nacupiyet, no di ket agwayawayada, nalag-anda, ken nalengngawda. Salimetmetam a canayon a napudot dagiti saesaca ken imima.

Agdigoseca iti inaldaw, ket aramatem ti napudot a danum a pangsabon, ket saca agbelnas iti nalamiis a danum gapu iti macabang-ar a maibungana.

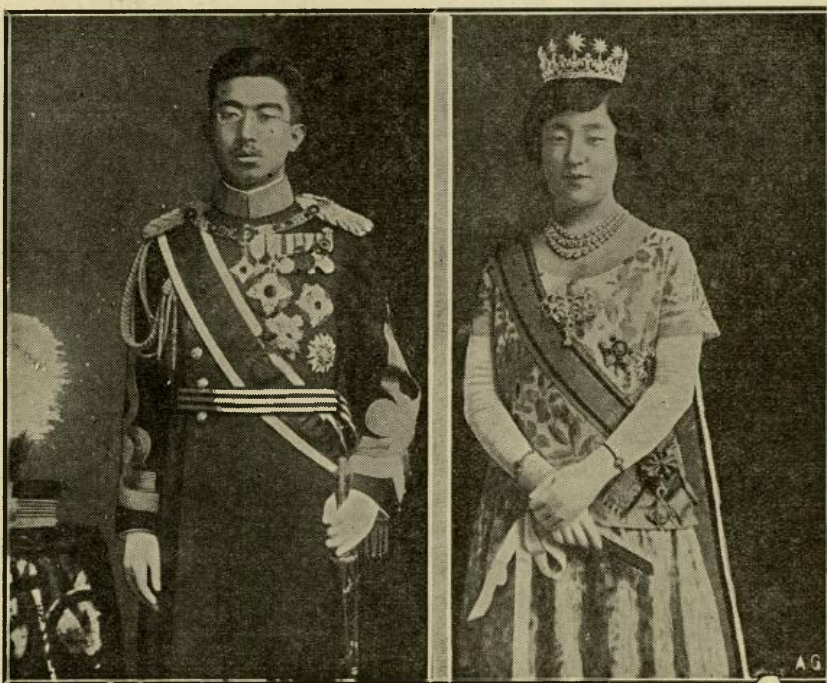
Dagiti ngipen ken ngiwat masapulda ti madalusan calpasan ti tunggal pannangan ken sacbay ti pannaturong iti rabii.

Dica coma agaramat cadagiti napatentian nga agagas.

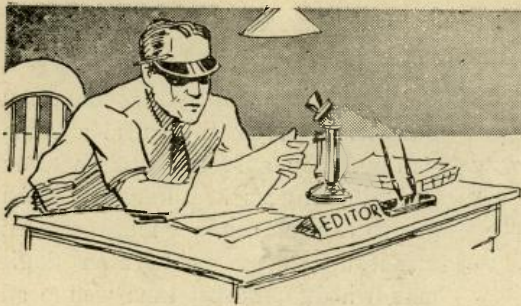
Iti panangpadastayo a mangpaubing iti bagitayo iti natural a pamanayan napateg a laglagipentayo a dagiti bingbinggas ken linabag ti bagitayo cancanayonda a mapabaro ken masucatan, uray cabayatan dagiti maudi a duapulo ket lima wenno adupay a panagbiagtayo; ngem inton lumacaytayo nabunbuntogen ti pannacapabaro ken pannacasunoda. Isu daytoy ti mangilawlawag no apay nabunbuntog ti iyiimbag dagiti lallacay iti sakitda.

Dagiti panpanunuttayo adda napatag a pasetda iti pannacaikeddeng ti casasaad ken naturaleza ti panagtrabajo ti bagitayo. Iruammo coma nga iturong dagiti panpanunutmo, panagututobmo, ken sarsaritam cadagiti naragsac, nasalun-at, managtalec, ken macapalagda a banag. Awan nasaysayaat nga ubbog ken mangpaturred iti panunut ngem dagiti nangato a tartarigagayan a naguneg iti Biblia dagiti Cristiano.

Iti caaduan ti dakes a salun-at isut ibunga ti dakes nga araramid ti quimica iti uneg, nga agtaud iti canen nga ageurang ti taraonda. Ti nakillo a panagtrabajo ti quimica iti uneg mabalin a corregiren babaen ti panangbalbaliw iti wagas ti panagbiag.

Dagiti agasawa a mangituray iti Japon idadauloanda ti nacionda a mangrambac iti maica 2600 a tawen dayta nga imperio. Basaem dagiti Damdamag iti Pagina 16.

EDITORIAL

Ti Panggep ti Biag

Surat ti Editor

“Maturogtayo, ngem ti tilar ti biag saan a sumardeng nga agabel; ket ti pagananay a maababel idi limnec ti init isu pay laeng ti maababel inton lungac ti init iti bigat.” — *Beecher*.

“Ti biag isut maysa a mision wenna naibaon. Amin a sabali a definicion ti biag saan a pudno.” — *Mazzini*.

“Dagiti taatao, agtutuboda man ken lallacay, masapulda nga icutan ti panagbuteng iti bagbagida met laeng tapno isu ti tumulong cadacuada a magna iti dalan a sumang-at agingga iti maicari a biag.” — *Calfee*.

“Ania ti biagmo?” Nagintecan a nangpanunut no ania ti biag iti silaw ti casta a saludsud? Ti biag ti tao isut maysa a nacascasaw a banag. Ti biag mabalin nga aramiden nga isu ti capintasan a banag iti babaen ti langit, wenna mabalin met nga aramiden nga isu ti carugitan a banag a mabalin a patauden toy nga universo. Ti biag mabalin a napintas ti casasaadna iti uneg ti maysa a defecto a bagi ken iti licudan ti saan a napayus a rupa, ket mabalin met a narugit ken nacabutbuteng ti casasaadna iti uneg ti awan mulitna a bagi ken iti licudan ti maysa a napintas a rupa.

Iti sumagmamano a banag, ti pudno a biag — ti character wenna naimbag a cababalin — saan a maisadag iti langa wenna pigsa ti bagi wenna pannacabalin ti utec. Ti biag aggapu iti puso. “Ta cas ti panpanunuten ti maysa a tao iti unegna, isu casta met.” Ti panangpapintas iti bagi adda bassit maaramidna iti maysa a tao, casta met ti pigsa ti bagi, ken ti pannacabalin ti utec. Ngem awan cadagitoy ti macaipangato kenca iti natan-oc a kinangato. Dagitoy adda bassit pategda ngem saanda a maibilang a cuarta ti langit.

“Ania ti biagmo?” Isut biag a sinagid ti Dios, wenna isut maysa a cadawyan a boot? Isut biag a maitunos iti Agnanayon a Dios, wenna maisungsungani Kencuana? Ti biagmo isut maysa aya nga alingasaw, cas isingasing ti sabali a versiculo ti Biblia, wenna adda icutanna a sustancia a naggapu iti agnanayon a Dios? Mano ti pateg ti biagmo kenca ken iti lubong?

Ti biag ti maysa a cadawyan a mangmangged agpateg iti sumagmamano ribu a pesos. Casta ti pampatganda no adda mangmangged a matay iti accidente gapu iti maysa a tren wenna sabsabalipay. Ti maysa a tao a nagadal ket adda nangato a saadna nangatngato bassit ti pategna. Naganentay daytoy ti pateg ti

tao no magatadan iti pirac. Ngem adda sumagmamano a tattaa a li-naelaca a pesos ti pategda no mapatganda iti pirac. Adda pay sabali a pamatgan iti tao gapu iti quimica a mapataud nga aggapu iti bagina. Dayta agpateg iti duapulo agingat uppat a pulo a pesos, a maibatay iti cadackel dayta a tao.

Ngem adda sabali a pateg ti tao, ket dayta isu ti naespirituan a pategna. Ni Jesus binigbigna daytoy idi inintuudna, “Ta ania ti malac-am ti tao iti pannacaalana iti amin a lubong, ket mapucawna met ti biagna?” Ti tao adda pategna a saan a maiganting iti pateg ti bagina wenna iti pateg ti utecna—maysa a pateg a saan a maicati iti balitoc. Isu dayta ti panunut a naguneg itoy a saludsud. Patgam aya ta biagmo iti pirac ti daga wenna iti pirac ti langit?

Dagiti sumagmamano a saludsud a castoy umdasdan a mangipaawat iti maysa a tao a ti biagna isut maysa a napateg unay a banag. Ni Jesus imay tapno maaddaantay coma ti biag, ket maaddaantay coma iti nawadwadwad. Saan laeng a biag iti masacabayan, ngem biag pay ditoy ken ita; wen ta ti mangicut iti Anac adda biagna. Isu daytoy ti biag nga adda pategna. Isu dayta ti biag a mangatiw cadagiti balitoc ken napateg a batbato. Isu dayta ti biag a mangrimbaw iti bacal toy a lubong ken biag nga agparicna. Dayta a biag rummuarto nga agbalballigi ken mangparmec.

Imtuudenmi manen, ti biagmo isut biag aya a sinagid ti Dios? No casta, tunggal aldaw caipapanannanto ti baro a pannacabautizar iti parabur ket tunggal liclicmut ti biag macapaimbag. Ti isem ti langit bumuyogto kenca ket dumackelcanto iti parabur ken iti pudno a kinapateg. Ti nadayag a kinapudno ti pannakicadeadua iti Dios isut maysa a kinapudno a nangparag-o iti puso dagiti

“Maturogtayo, ngem ti tilar ti biag saan a sumardeng nga agabel”.

TI PAMARANG NGA ACCOB

Iti pamarang nga accob maipakita ti retrato ti maysa a lacay, a nayat ti langlangana, ket agdadata a nalablabsannan ti pitopulo a tawen a naituding a tawen ti tao. Ngem rucodentay cadí ti biag ti tao iti tinawen laeng? Basaenyo ti articulo nga editorial.

“Ania ti biagmo? isut maysa aya nga adipen wenno maysa nga agwayawaya?”

patriarcas, profetas, ken pastor iti amin a panpanawen, ket isu ti nangaramid a casta unay ti bileg ken anus dagiti pannacabagi ti Dios. Gapu iti pannacaammona iti casta, ni Moises inaramidna ti biagna a casta unay nagdayag ket nagbalin a gayyem ti Dios. Ni Job gaput pannacaawatna itoy nadayag a kinapudno nabalinna nga inibtur dagiti cacarroan a suut, ket sitatalec a nagecuna, “Adtoy, patayennacto;” “nupay casta salimetmetacto dagiti daldalanco iti sangona.” Gapu iti pannacaawatna iti casta, ti nalaiing a cumacanta iti Israel inyibcasna dagiti cancantana iti rabii. Ngem saan nga iti casipnget ti rabii calpasan ti ilelennec ti init, no di ket iti casipnget ti tooc ti nakem ken isip, idi isut pinanawan dagiti gagayyemna ket marmarban ti pagarianna. Da Daniel, Jose, Jeremias, ken sabsabalipay naawatanda ti pudno a kinapateg ti Biag. Naammoanda a ti biag—ti cararwa—isut dacadckel ngem dagiti licliemut, isut dacadckel ngem saad wenno turay, dacadckel ngem ti nailubongan a biag, ket idinto ta naammoanda a casta, “adda inab-abacda a pagpagarian, nagaramidda iti kinalinteg, nacagun-odda cadagiti carcari, inappotda dagiti ngiwat dagiti leon, manipud iti kinacapuyda nagbalinda a nabileg, nagbalinda a manacabalin iti gubat,” ket nagballigida iti bacal.

No cayatmo nga ammoen ti pudno a caipapanan ti biag isut ipatarusmo coma babaen ti silaw ti biag dagitoy maicari a tattao. Dagitoy sinungbatanda ti saludsud, “Ania ti biagmo?” iti nabatad a sao. Bilangna a kinunada, “Nailansaac a naicuyog ken Cristo; ket saan a siac ti agbiagen no di ket ni Cristo ti agbiag caniac.” Idinto nga icutanda ti casta a pammatalged nabalinda a ginundawayan ti lasag, naawatanda ti biag gapu iti pudno a pategna, ket naba-

linda nga inaramid dagiti amin a banbanag gapu ken Cristo a nangpa-bileg cadacuada.

Ania ti biagmo? Isut maysa aya nga adipen wenno maysa nga agwayawaya? Pinaadipenca aya iti ugali wenno balitoc? Wenno agwayawaya, nga awan naidagaan a parautmo, tapno maibaddecmo dagiti galut ti lasag ket maicutam ti calintegam nga agbalin a maysa nga anac ti Dios? Ituredmo coma a tontonen ti panagwayawayam ket calpasanna rummuarca nga itaytayagmo ti bandera ti kinapudno ket tagicuaem ti balligi a ginatang ni Cristo gapu kenca. Mabalinnmo aya ti mapnec cadagiti sagut a mabalin nga ited toy a daga, idinto a mabalinmo a tagicuaen dagiti amin a mabalin nga iburay ti langit? Laglagipem coma a mabalinmo nga ipadawat ta biagmo iti lubong ket mapucawmo ti biag nga agnanayon, wenno mabalinmo nga ited ti biagmo gapu iti lubong ket iti casta maidulinmo ti biagmo a maipaay iti agnanayon.

“Ania ti biagmo?” Addantó aldaw nga isusungbatmo iti dayta a saludsud. Apay a saan nga ita ti panang-sungbatmo? Addanto aldaw a pannacaipabuya ti biagmo iti sangom, ken iti sango dagiti gagayyemmo ken cabusormo. Castanto ti maaramid malaesid no ti napalabas a biagmo inabonggan ti dara ni Jesus. Idinto ta casta ti pudno, saan aya nga isut casayaatan no sukimatem bassit ti biagmon ita?

Dagiti dadduma a tattao patganda ti biagda cas ti panangpateg dagiti compaña ti seguro, wenno patganda iti caadu ti balitoc a mabalinda a patauden gaput panagtrabajo ti utec wenno laslasagda. Adda met sabsabali a patganda ti biagda iti si-

law ti sao ti Dios ken ti kinaagnanayon. No dadduma dagiti immununa a nainaganan adda sangcabassit a marca a maibatida iti lubong—macaurongda ti balitoc wenno macaalada ti turay, wenno maaddaanda iti sumagmamano a ragragsac a nailubongan—ngem iti saan a mabayag dumteng ti tiempo a panawanda amin dagitoy ket imaimada a mapan sumango iti kinaagnanayon. Dagiti naududi a nainaganan canayon nga adda ibatida a marcada iti lubong—agimulada ti ayat ken ragsac, tulonganda dagiti sabsabali a carcararwa a masaracanda iti dalan, balangatanda ti biag iti pudno a gloria, ket inton panawanda ti lubong, mangibatida ti maysa a bendicion.

Idinto ta makitayo amin daytoy, dicay coma palubosan ti diablo wenno aniaman a sabali a turay a magbalin iti biagyo nga awan patpategda. Pagbalinenyo ketdi ti biagyo a naimnas ken natacneng a banag. Palubosanyo ni Cristo nga agtaeng iti uneg tapno sucogenna ti biagyo nga itulad iti nadiosan a pagtuladan. Iti dayta ti biagyo rumsuanto a pacabendicionan ti lubong ket adda pay cari ti naimibag ken napinpintas a biag nga agururay cadacayo iti masacbayan.

TI RUCOD TI BIAG

(Catuloy ti Pagina 4)

caawatna ken pacudiditenna ti cararwana; ket iti panungpala sibubuteng a mapan iti sipnget, ket mangibati iti sumagmamano million a pesos a pagriringgoran dagiti sabsabali. Dagiti dadduma naganenda daytoy ti biag.

Ket maysa a sabali a tao isangratna ti biagna iti panangalana iti

turay. Amin a banag maisacrificio iti didiosenna nga ambicion gapu iti agagumanna a turay. Dagiti aldaw ken rabii maipaayda iti pananggundodna iti turay. Ket tunggal adadu ti panangtontonna iti turay eumarcaro ti di pannacatalna ti ricnana ken dina pannacapnee, ket dumacdaeckel met ti panagbannogna a mangpadackel iti influenciiana. Dagiti dadduma nga agbuybuya, naganenda met daytoy ti biag.

Mabalinmi nga ituloy daytoy agraman dagiti nadumaduma a pannacaipatarus ti biag ken ti caipapananna, pannacaipatrus nga aggigiddiat a cas ti panagigiddiat dagiti ambicion dagiti tattao; mabalintay nga imutectecan dagiti banbanag a caliw dagiti tattao, a gapu ti pagbanogan ken pakigubatan dagiti tattao; ket calpasan dagiti isuamin mabalintay ti bumuyog iti masirib a lalaki nga agecuna, "Isuamin kinaubaw."

No pasilawantayo iti espiritu ken sao ti Dios, makitatayto a ti biag nangatngato ngem dagitoy a pannacaipatarus ti biag a cas ti langit nangatngato ngem ti daga. Ti biag daeckel, nalawlaw, nangatngato, ken nabacbacnang ngem dagiti panangipatarus dagiti cacasta a tattao iti biag.

Ti biag saan nga isut maysa a burtia a mangriribuc ken mangelucocoso iti panunut; saan nga isut maysa a banag nga awan panggepna a punnoen iti kinaubbaw ken derrep; saan nga isut maysa a banag a natam-nay a masapul nga umsien ken ibelleng; ket saan met nga adda iti amin a yan a masapul a tuamaan gapu iti turay wenno namateriaan a ganancia a mabalinna nga ited.

Ti biag isu ti indayon a pacariingan ti panunut, isu ti escuela a pacabalbaliwan ti espiritu, isu ti colegio a pacapapartacan dagiti naespirituan a fuerza. Iti casta ti napateg saan a no casano cabayag ti panagbiagmo no di ket no casano ti panagbiagmo. Ta ti biag saan a marucod gapu iti kinaatiddugna no di ket gapu iti caacabana. Ti adda pategna saan a ti banag a maalam nga aggapu iti biag no di ket ti banag nga idulinmo iti biag. Ta ti biag isut maysa a caliz a punnoen ket saan a maysa a copang atianan.

Riniwriwriw a Pirac a Magasto iti Pagpapintas

Paul D. Foster, M. D.

Dagiti cosmetico isudat sustancia a maaramat a panglinis iti cudil, pangbang-ar iti sakit ti cudil, pangabong iti cudil iti artificial a pamayan. Caaduan cadagitoy a cosmetico isudat crema, polvos, color, pangiceat iti booc, pangiceat iti caretket, pangpacuplat iti rupa, ken naingel nga acido. Ti historia ti pannacaaramatda nangrugipay la idi unana. Naaramatdan iti nagubgubal a pamayan sipud pangrugiti historia. Dagiti immuna a nalanad a pannacaaramatda naggapudat Egipto, ket idiaiy ti nacapasayatan dayta nga arte.

Idi maica 17 a siglo casta unayen ti pannacaaramat dagiti cosmetico a ti Legislatura ti Inglatera nangaramid ti maysa a linteg nga agecuna: "Isuamin a babai nga uray ania ti tawenna, saadna, profesionna, wenno gradona, virgen man, wenno balasang, wenno balo, nga agaramat iti artificial a pagpapintas ket sana encantoen, awisen, ken allilawen a makiasawa kencuana ti sinoman nga iturayan ti Ari toy a nacion, babaen ti pannacaaramat dagiti bangbanglo, pinta, cosmetico, dirdiram-os, artificial a ngipen, falso a booc, de lana ti España, landoc a corse wenno cotilla, zapatos a nangato ti mucodda, wenno naibascag a patong, madusanto iti cas ti dusa nga ipatay ti linteg cadagiti encantadora wenno mangeluculam, ket no maductalan a macabasal, ti pannakiasawana agtaderto nga ubbaw ken awan serservina." Ngem naminadu a napanecan a saan a mabalin ti agaramid ti linteg a maibusor iti ubbaw a panpanunut ti tao. Itan adda cosmeticon nga araramaten dagiti amin a pagaammo a raza ken secta. Idiaiy Estados Unidos laeng dagiti babbai gastoenda ti aglima ribu a billon a pesos iti tinawen cadagiti artificial a pagpapintas, cosmetico, color ti cudil, ken daddumapay a cacasta.

Ti cudil mabingay iti nakinruar ken nakinuneg a cudil. Ti nakinruar binukel dagiti nagecapat a rutap ti celula isuda a naggapu iti nakinsiroc a cudil, ket nagbalbaliw ti etchurada idi naininut a rimmabawda iti ruar.

Dagiti nakinruar a celula dalumpinas ken natangkenda, ket dagiti nakinuneg a celula nalueneng ken nagbukelda. Dagiti booc ken tubong ti ling-et rummuarda a lumsot iti nakinruar a cudil; ket iti casta makita iti nabatat nga aniaman a sustancia a maaisapsapo iti ruar ti cudil tapno umuneg, masapul a sumreec iti nagcatlo a pamayan: a surotenna ti abut ti booc agraman glandulasna, wenno ti tubong ti lana agraman glandulasna, wenno lumsot iti cudil.

Agsipud ta ti nakinruar a cudil awan nerviosna, awan uratna a pagayusan ti dara wenno linfa, dagiti sustancia a maipauneg iti cudil masapul a lumsotda cadagiti celula a maibusor iti nafisiologiaan nga araramid dagiti celula, nga isu ti irarabawda a rummuar. Iti casta, pilit a patientayo a caaduan cadagitoy a sustancia masusupda cadagiti tubong ti booc ken glandulas ti ling-et, isuda nga agpababa agingga iti nakinuneg a cudil. Nupay casta, adda sumagmamano laeng a kita ti materia a mabalin nga umuneg iti cudil. Dagiti nalana a crema, dagiti naimbag a kita, mabalinda a salimetmetan ti nakinruar a cudil tapno di agmaga gapu iti aramid ti angin. Catutubo a daytoy macapalueneng iti cudil. Ti crema umuneg pay iti cudil no maaisapsapo wenno maipilut. Ti maysa a tao mabalinna a pasien a ti maysa a naimbag ken nalamiis a crema adda pategna iti pannacataginayon ti nalueneng a cudil.

Masansan a cuncunada a dagiti nalamiis a crema saanda a masapsapul agsipud ta saanda a natural. Pasaray pumudno dayta agsipud ta uray datayo saantay met a natural. Ti napanaricut a civilizaciontayo binalbaliwana dagiti wagas ti panagbiagta-yo. Dagiti agdama a panglacagan ipalubosna ti panagdigostayo iti inaldaw, ket diram-osantayo dagiti ruprupatayo iti mamindua iti cabassitan iti inaldaw. Idiligmo man daytoy idi tiempo a dagiti la nabaenang ti macapagdigos a casta, ket dagiti laeng napilit nga agbuggo ken agdiram-os ti nangbuggo cadagiti imima-

da ken nangdiram-os cadagiti rup-rupada. Cadagidi nga aldaw ti natural a lana nga aggapu iti cudil imdasen a nangsalacnib ken nangpalueng iti nakinruar a cudil ti tao. Pudno met daytoy ita, malacsid ti maararamid nga icicaten-tayo dagiti natural a lana babaen ti panagbuggo cadagiti napasayaat a sabon. Aramidentayo ti castoy ita gapu iti pannacasapul ken gapu iti kiddaw ti pannakitariptong. Dagiti ananuncio, isuda a nangaramid iti pannacabangbanglo ti bagi ti istay isuamin, imbungana ti pannacaparang-ay ti pasindayag. Maisuro iti ubing a ti bagi saan a nasayaat ti angotna, ket rebbeng nga ibain, nupay casta ditay malagip a no iccatten-tayo dagiti natural a lana nga inca-bil ti naturaleza a cas maysa a salacnib, rebbengtay a sunnoan dayta a lana wenno saan agsagabatayo gapu iti nasapa a panagdaan ti cudil. Daytoy naisangsangayan a pudno iti ima ken rupa, isuda a cancanayon a maisarang cadagiti elemento.

Adu cadagiti tattao parang-ayenda ti cudil a cas itay cudil ti mannalon ken marinero, a namaga, ken nagan-go dagiti cudil ti rupa ken imimada, ket agduyos a pataudenda dagiti nagubal ken nangisit a cudil. Dagitoy masansan nga agbalinda a cancer ti cudil.

Tunggal discusion canayon nga ad-da laeng dua a bangirna; ngem, ca-sangoanan ti panangdiscutirtayo ca-dagiti macaranggas a bunga dagiti cosmetico, ammoentay coma dagiti materias a masansan a maaramat iti pannacaaramidda. Ket inton maamoantayon dayta, nalaclacanton nga ipato no ania cadagitoy a sustancia ti macaranggas ken no ania dagiti macapaimbag. Dagiti nalamiis a crema iti caaduan isudat nalauc a maysa a kita ti lana, a naggapu iti natateng wenno mineral, ken danum agraman *emulsifier*. Ti calidad ti nalamiis a crema maiproporcion iti kinafino dagiti pedpedasona a lana. Tapno pafinoen ti lana masapul ti naisangsangayan a makina, ket isut gapuna a narigat ti mangaramid ti maysa a receta ti nalamiis a crema a buclen dagiti cadcadawyan a lana. Dagiti dadduma a crema, mainayon iti pasetda a lana ken danum, adda pay pasetda a mercurio iti forma ti puraw a precipitado, calomel, per-cloruro de mercurio, ken nadumadu-

ma a forma ti buli, casta met dagiti zinc ken arsenico. No mainayon da-gitoy iti crema aramidenna ti crema a nadagdagsen ken nacapcapet iti cudil. Istay isuamin a crema adda bangbangloda. Ket no ibasbassit ti mailauc a lana ket sa inayon ti sodio, potasio, wenno zinc estearico, maca-aramiditayo iti nalag-an a crema a tay nalaca a tumayab. Masansan met a dagitoy a crema adda laueda nga allid ti glicerina wenno gelatin.

Dagiti polvos ti rupa isudat nalauc a polvos, a nasagana tapno nala-cada a cumpet iti cudil, ket ti bang-lona isu pay ti mangpalaca iti pan-nacalacana. Tapno macapagpaut ti polvos iti rupa ket nalawa ti mapapudawna, maaramat dagiti oxido bis-muto de zinc ken bioxido titanio. Narigat nga iccatten dagiti buli ken ar-senico a paset ti polvos, nangnangru-na dagiti addaan nadagsen a metal a laueda. Ti polvos nga Orris powder wenno lirio de Florencia isut masan-san a maaramat gapu iti banglona, ngem daytoy isut dackel nga ubbog ti irritacion ti cudil.

Dagiti pangpacuplat iti rupa, no ited dagiti saan a medico ken awan padpadasda, mabalin a pataudenda dagiti piglat, a macapadakes iti lan-ga. Dagiti acido carbolico ken *re-sourcin* isudat cangrunaan a maaramat iti castoy a panggep.

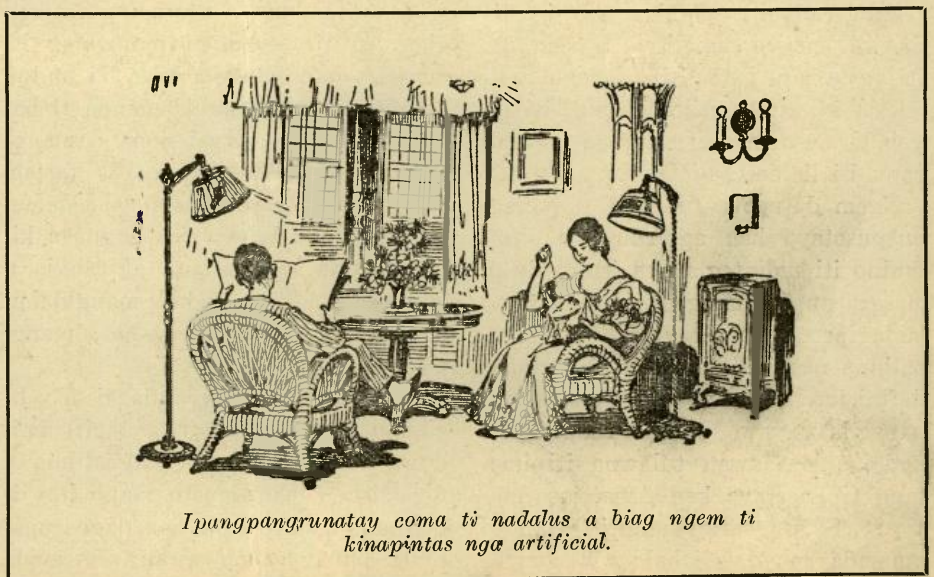
Dagiti pangiccat iti caretket ken da-giti naingel nga acido awan unay ti pategda malacsid iti sumagmamano a kita ti sakit ti cudil, ngem uray ca-noman dida coma maaramat malacsid no isuda ti ibalacad ti medico.

Awan nasagana a cosmetico a ma-balin a cunaen a di macaanano. Awan

macagargari a sustancia a di laeng adda maibungana a sakit ti cudil. Ngarud, ti casayaaten nga aramiden isu ti di panangaramat a pulos cada-giti cosmeticos, wenno saan paexa-menmo ida iti tatalken a medico. Ca-nayon a nataltalged no liclican ti pa-nangaramat cadagiti color ti cudil ken bibig, dagiti color a pangpapintas iti mata, dagiti acido a pangiccat iti caretket ti cudil, nangnangruna da-giti pangiccat iti booc.

Inton ti comercio isu ti cangruna-an a mangituray iti maysa nga indus-tria, ti panagayat iti pirac addagan-na a maminribu ti panagtarigagay iti pudno, iti kinalinteg, wenno iti pa-nagraem iti salun-at ti publico. Ti ca-dawyan a cosmetico nga ilaclacoda iti dua a pesos mabalin nga aramiden ken pailaco iti 10 centavos wenno pe-seta, ket adda pay la ganancia, mai-raman ti pagiananna. Uray no ditay ibibiang ti cangina, ken adu a ganan-ciada, ken dagiti ulbod nga ananun-cio, ken dagiti peggad ti sakit nga i-yegda, ania ti pudno nga imbag a ma-ala iti pannacaaramat dagiti cosmeti-cos, malacsid ti nadalus ken nalamiis a crema? Ti sungbat isu ti, Awan, malacsid ti pannacariena ti saan a pudno a kinatalged gaputta nabalintay nga inabongan ti pilawtayo iti artificial a pamayan.

No casta ngarud mapilittayo a mangpanunut a ti sabon ken danum agraman pannacaaramat ti nadalus a crema ken nadalus a panagbiag a ma-yannurot iti annuroten ti higiene ken salun-at, ken ti panangparang-ay iti naimbag a kinatao ken tacder, isudat casayaatan a panggunod iti kinapin-tas.

Ipangpangrunatay coma ti nadalus a biag ngem ti kinapintas nga artificial.

NADUMADUMA A BANAG

Rebbengtayo Aya ti Agbalin a Religioso?

Cornelio Bustamante

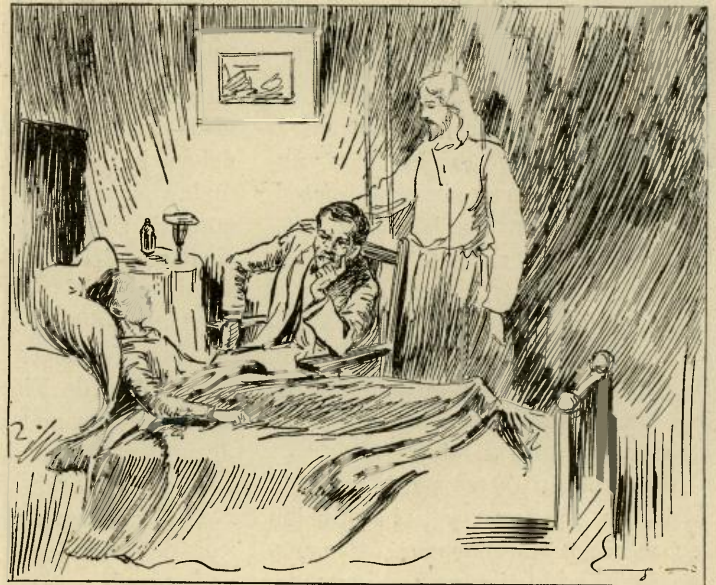
Iti maysa a tao a moderno macarimon kencuana uray ti pannacaisao laeng ti religion. Wen ta agbibiyag-tayo iti maysa a tiempo ti dackel a panagannad isu a panangpanunut cadagiti amin a banag gapu iti rason ken pammanecneca. Ti agdama a tao maigiddiat cadagiti ammana. Datayo a taga agdama dagiti cas la ragsakentayo laeng isuda dagiti macaparasuc iti riena ken agpapan dagiti macapabuteng. No ti maysa a banag agparang a nalinac ken natalna, ibilangda a namaga ken di macaayayo. Iti casta amin nga ibilangtayo a tatarigagayan masapul nga icarina ti rang-ay ken ganancia. Ti agdama a tao dina maanusan nga igiggaman ti maysa a banag a di macapataud ti aniaman a namateriaan a pagimbagan.

Gapu iti casta a casasaad, ti religion nagbalin a saan a popular ket pasaray macarimon. Iti aldaw ti Domingo, dagiti iglesia a masansan a mapno cadagiti tattao idi cua, ita nganngani maatianandan. Dagiti cine, pallotan, ken lumbaan ti cabayo isudat papanan dagiti adu a tattao. Ket cas bungana dagiti tattao agbalbalinda a materialista ken nailubongan. Iti panangipagarupda, dagiti araramid ti iglesia isudat paltuad laeng a pagbiroc ti pirac, ket no daduma pudno daytoy.

Adu cadagiti popular nga iglesia idi cua limmamiisen ti regtada. Iti casta adu cadagiti camcameng ti iglesia idi cua a macasubsubli iti iglesiada agsarimadengda nga agsubli gapu iti ilalamiis ti iglesia.

Ngem datayo a nalinteg ti panagpuspusotayo ken agbirbiroc a sipupudno iti nalinteg ngem isu ti ditay masaracan iti uneg ti iglesiayatayo, laglagipentay coma a ti Biblia mabalinna nga ited cadatayo ti pudno a definicion ti pudno a religion. "Ti panagdaydayaw (wenna religion) a nadalus ken awan tulawna iti imatang ti Diostayo ken Ama, isu daytoy: Sarungcaran dagiti awan ti ammada ken dagiti balo a babbai iti

"Ti umuna a maigunamgunam isu ti panangtulongtayo cadagiti manacasapul."

ladingitda, ken agannad nga awan tulaw ti lubong." Santiago 1:27.

Makitatayo a ti umuna a maigunamgunam ditoy isu ti panangtulongtayo cadagiti manacasapul. Ti naimbag a panangtratar cadagiti sababali agpapan agsacrificiotayo gapu cadacuada isu ti mangidalan nga annuroten ti religioso a tao. Ket ti maicadua a maikiddaw isu ti panagbiag a nadalus, nga awan tulaw iti lubong.

Adda maysa a nagecuna a ti religion isu ti ciencia ti panagbiag iti maysa a naimbag a biag. Ti pudno a religioso a tao paibagenna ti bagina gapu panagtrabajona a mangpaibag cadagiti padana a tattao. Tunggal tao a sumrec a camcameng ti maysa nga iglesia rebbengna a kitaen tapno ti iglesiana agrabajo a mangisuro kencuana ken mangidalan kencuana iti panangpadasna a mangpasayaat iti biag.

Dagiti adu intarayanda ti nareligionan a biag agsipud ta dagiti daduma nga iglesia nagbalinda a formal ken managgasto. Gapu itoy ibilangda a ti religion ken dagiti ugaliti ti panagruebab awan serservida

wenna macasingsingada iti panangrang-ayda.

Ngem iti kinaagpaysona ti religion saan a macasingsinga iti irarang-ay ti maysa a tao nga ambicioso. Ti pudno a religion dalusan ken pasudien ketdi dagiti daldalan ti maysa a tao ket tumulong kencuana a mangipampuspan cadagiti paricut ti biag. Datay amin padpadasentayo a biroken ti kinaragsac itoy agdama a biag. Ngem ti nasaracan dagiti adu biig a pannacaabac ken paay.

Nasaracac nga adda maymaysa laeng a dalan a pangunodan iti kinaragsac. Ket dayta isu ti ragsac a magunodan gapu iti panagservi. Umuna, panagservi iti Dios, ket maicadua panagservi cadagiti padatayo a tattao. Ti panagservi isu ti sabali a nagan ti religion; iti kinapudnona ti religion isu ti panagservi. No daduma ti panagservi kiddawenna ti panagsacrificio, ket rebbengna a casta. Iti casta ngarud ti panagsacrificio isut maysa a bendicion.

Ti maysa a tao a religioso isut maysa nga agwayawaya, ngem saan a masapul nga agsasadut. Isu nayawawayaan iti bantot ti basol ngem

saan a nawayawayaan iti dadagsen ti panagservi. Panpanunutenna ti masapul dagiti sabsabali ket agdaras a mangpunno iti dayta a masapul, uray umuna dagiti sabsabali nga isaadna santo ti bagina.

Ibilangco ti maysa a nareligionan a biag a maysa a carayan. Ti danumna saan nga aggapu kencuana met laeng. Awatenna ti danumna nga aggapu iti sabali ket mangyeg ti biag ken bendicion iti uray sadinoman a pagayusanna. Ti carayan lumabas iti maysa a lugar ket sumaysaat ken rumagragsac amin a banag idiay gapu iti ilalabasna idiay.

Ti nadecket a pannakirelaciontayo iti Dios a nangaramid cadatayo ken ubbog dagiti amin a bendicion

ken ti dackel a panagayattayo cadagiti padatayo a tattao, isu dayta laeng ti pacabalinantayo a mangaramid iti biag a napintas ken naservi. Ket gapu iti isusurottayo iti casta a religion, nga isu ti panamati ken Cristo a cuna, mapalubosantayto a mangragsac cadagiti nagdanunan a bendicion ti kinaagnanayon. Dagitoy agnanayon a bendicion dumtengda a cas awan baybayadna a sagut cadagiti amin a mamati ken Cristo ken mangtungpal cadagiti bilbilin ti Dios. Dagiti umuna nga uppap a bilbilin ti Dios ibilinda ti panagayattay ken panagservi iti Dios ket dagiti maudi nga innem ibilinda ti panagayattay ken panagservitayo cadagiti padatayo a tattao.

lallaki ken babbai nga agnaed ditoy lubong agpapan naimbasolanda. Imbaonna ti Anaena a cas maysa a medico tapno agasanna dagiti naespirituan a bagi ti tao, tapno isublina dagiti naburburae a biag a kinabcabil dagiti buyot ni Satanas. Idi addada iti kinapinget ti bacal, ket dagiti tattao agararicapda idiay sipngget, a birbirokenda ti dalan a mabalinda a ruaran manipud iti nacabutbuteng a gayonggayong ti basol, ni Jesus immay a pannacasilaw ti lubong; immay a cas maysa a bitwen ti namnama, ket dagiti tattao cayatda idin nga isu ti balangatanda nga ari no nagmayat coma nga umawat iti kinaari toy a lubong. Ni Satanas inggay-atna Kencuana toy a kinaari no la ket agservi kencuana. Ngem santo la macapagturay ni Cristo a cas ari inton nalpasen a madadael iti camaudianan ti basol, ket maicanunong a madadael iti basol ti nangirugi iti basol. Ti pagarianna umuna pay a mapataceder iti uneg ti puspuso dagiti tattao. Idinto nga agtrono iti canggangan a cararwada, ken idinto nga agtugaw iti trono dagiti puspusoda, iti casta a pamayan alaennanto ida a saggaysa, agingga iti adda macaanay a tattao nga agnaed ditoy a lubong isuda a paiturayan ken agservi Kencuana gapu iti ayat.

Ita ti Espiritu Santo itultuloyna daydi trabajo nga inrugi ni Jesus idi adda a makipagpagna iti gimong dagiti tattao iti rabaw ti daga. Ti bacal saan a kimapcapuy, no di ket pimmingpinget. Ti pungtot ni Satanas dimmegdeg, ta ammona a ti gibosna asidegen. Ti pannacasugat ti mucod ti Anac ti Dios idiay cruz ti Calvario saan a nacadadael Kencuana, ket adda maymaysa laeng a banag a paspasungaden ni Satanas—ket dayta isu ti naananay a pannacatangpal ti sabali a paset ti cari a naited idiay Eden, “Daytoy (ti caputotan ti babbai) sugatennanto ta ulom.” Ti pannacadadaelna isu ngarud ti mayururay kencuana.

Dagiti pagkilometroan dagiti historia sagrada ken historia ti lubong itudtudoda ti maudi a pagkilometroan.

“Umayaecto manen,” kinuna ni Jesus idi nganngani maipanaw manipud cadagiti adalanna. “Daytoy Jesus a naipangato sadi langit manipud cadacayo,” kinuna dagiti nagcawes iti puraw a dua nga angel iti

Ti Balitoc a Pagkilometroan

Ti iglesia ti sibibiag a Dios bayat dagiti amin a panpanawen canayon nga adda ninamnamana nga ururayen. Ket dayta isu ti “inanama a nagasat” ti maicadua nga iyaay ti Ari dagiti arari ken Apo dagiti appo iti amin a dayag ken gloriana, tapno subbotenna saan laeng a ti tao ngem ti pay daga iti lunod a nangpandag kencuana sipud pannacabasol ni Adan. Toy “inanama a nagasat” isut salaysayen ti maysa a manurat iti “balitoc a pagkilometroan a tudtudoen dagiti amin a mapasamac ken turongen dagiti amin a dal-dalan.” Toy met laeng a manurat cunana nga adda “tallo nga alimpatotoc ti bantay iti historia ken padpadto ti Biblia,” ket tunggal maysa cadacuada, cunana nga “itacderanna ti yaay.” “Umuna, ti yaay ti immuna nga Adan, idi tiempo ti panamarsua; maicadua, ti yaay ti maicadua nga Adan, idi limmasag ti Anac ti Dios; ket maicatlo, ti maicadua nga iyaay ti Anac ti tao ken Anac ti Dios, iti maudi a panagparangna.”

Ti Dios cancanayon nga adda planna nga agpaay itoy a lubong — pinanpanunutna ti pannacaisubli “daydi umuna a pagturayan” a naited iti umuna nga Adan idi panamarsua, idi napan nga innem a ribu a tawen itan. Iti umuna a texto ti evangelio iti uneg ti Biblia — iti maysa a sermon ti namnama ken rag-o iti tengnga ti maysa a nasipngget ken naladingit nga horas— insawang ti Dios ti dackel a pagkilo-

metroan a turongen ti viaje ti lubong: “Siac pagginnuraencyto iti babai, ken ti caputotam ken ti caputotanna: daytoy sugatennanto ta ulom, ket sica sugatemto ti mucodna.” Genesis 3:15. Daytoy nupay isut maysa a damag ti namnama, nupay casta isut maysa pay a declaracion ti gubat—gubat nga awan patpatinggana aginggat mailupec ken madadael ti cabusor, a mangulbod iti sangcataoan.

Bayat dagiti amin a panpanawen, ti Dios imparangna iti sango dagiti tattao “ti balitoc a pagkilometroan” maipapan iti maicadua nga iyaay ti Apo ti gloria, nanipud pannacapasamac ti umuna a pammapatay, idi imparangarang ni Cain ti kinanuneg ken kinaalalingget ti basol ken salungasing idi pinatayna ti cabsatna; agpapan idi umadu ti rasa dagiti dakes a tattao, a casta unay ti rungsot ken kinadangkesda a ti Dios napilit a nangdadael iti lubong babaen ti maysa a layus tapno ipadagana ida ket dalusanna ti daga iti rugitna; ken uray idi pannawen dagiti Israel, agraman panangababae ken pannacaababacda, agraman idi tiempo a panagmataleeda ken idi tiempo a panaglieudda.

Daydi umuna nga iyaay ni Cristo, idi napan ti nganngani dua ribu a tawen itan, isu ti mangipacpacauna iti maicadua nga iyaaynanto. Nasapul a ti Ama imbaonna ti Anaena tapno maawatan coma ti lubong a ti Dios ayatenna pay laeng dagiti

bunggoy dagiti mammati idia y Bantay dagiti Olivo, "casta met umayto a cas ti pannacakitayo nga ipapan-na idia y langit." Aramid 1:11. "Wen siac umayac a dagus," kinuna ti Maestro ken matalec nga adipenna a Juan idia y puro ti Patmos. Apocalipsis 22:20 Dagidi adalanna nagurayda ken nagsiputda. Natayda a si-inanama iti yaayto ti Apo; ket nupay dida nagbiag a nacakita iti yaayna, naturogda a sitatalged nga Isu riingennanto ida manen iti camaudianan nga aldaw. Saan a narigat ti matay no ti maysa a tao ammona nga addanto naragsac a panagriing inton cabigatan ti panagungar.

Dagiti pagkilometroan ita casda la assidegen. Ti Apo met laeng isut nangnagan cadacuada, ket ni Mateo inlanadna ida iti Capitulo 24 ti evangeliona. Amangan nagpardas ti ilalabastayo cadacuada itoy a tiempo ti pardas

"Daytoy evangelio ti pagarian," kinuna ni Jesus, "maicascasabanto iti amin a lubong tapno pacakitaan dagiti amin a nasnacion, ket iti dayta umayto ti panungpalan." Mateo 24:14. Ti Biblia wenno paspaset ti Biblia maiwarwarnaken iti agsangaribu a pagsasao. Ti sao ti Dios, a nacailas-udan ti nagloriaan nga evangelio a maipan iti amin a lubong, aramidenna a sipapardas ti trabajona a mangsagana cadagiti tattao a maipaay iti yaay ni Jesus. Idia y caadayuan a paspaset ti daga, ti evangelio ni Cristo madaman a maisursuro, ket dagiti tattao agbibigdan a maitunos kencuana. Inca cadagiti purpuro ti taaw, ket ti Espiritu Santo adda idia y nga uyuyotanna dagiti lallaki ken babai tapno agsaganada a maipaay iti panagsubli ni Jesus.

Tannawagantayo ti dalan, ket makitatayo ti pangrugian ti lawag a mangibaga iti naindaclan a "balitoc a pagkilometroan." Ti nasipngat a rabii ti basol a linaslasattayo iti panagviajetayo nganngani aggibosen nga agpaay cadagiti agayat iti Apo. Isu sagsaganaenna pay ketdin ita ti luganna nga aramatenna iti nagloriaan a panagsublina. Dagiti manna-cabalin nga angelesna sigagagarda a tumayab a sipapardas nga umay ditoy a lubong tapno abayenda nga iserrec dagiti santos ti Dios idia y silsilid ti gloria, ket idia y agbiagdanton iti sango ti Ari. Istay ma-

ngegtayon ti trompeta a mangrugi nga aguni. Toy nga ayab ti trompeta itangguyonbanto ti maudi a tungpal ti cabusor isu a nangagaw itoy a pagturayan iti ima ti umuna nga Adan idi napan nga innem a ribu a tawen. Dayta a trompeta burburakennanto dagiti tanem dagiti natay ken Cristo Jesus. Luctanannanto dagiti ruangan dagiti pagbaludan nga ita sipupunit cadagiti dadduma a paset ti lubong, a maibusor cadagiti macaitured nga agdaydayaw iti Dios a mayannurot iti cuna ti conciencia.

Mangegyo ti sayangguseng ti panagsagsagana nga agpaay itoy naindaclan a mapasamac, uray iti tengnga ti daranudor ti cañon, littoog dagiti fusil ken paltog, panagbettac dagiti dinamita idia y campo a pagbabacalan iti daga? Mabalinyo nga ipacni pay laeng ta isipyo manipud iti sayangguseng dagiti riribuc, salsala, gubgubat ken camecampana, tapno utobenyo bassit ti "balitoc a pagkilometroan" isu a pagturturongantayo a sipapardas? Pagulimekenyo pay laeng cad i radioyo, idissoyo ta diario ken periodicoyo, agbaticayo iti balayyo lugar a mapancayo iti teatro, salaan, ken mercado dagiti acciones, ken banbanagtoy a lubong, ket sumreccayo iti silid a makimaymaysa ken Apo Jesus tapno mabalinna ti makisao cadaca-

yo iti panangaramatna iti cangatoan nga embajadorna, nga isu ti Espiritu Santo. Iti kinaulimec ti silidyo nasaysayaat ti panangdengngegyo iti timeena a makisao cadacayo. Ket ania ti cunaenna? "Addacay met coma a sisasagana; ta inton horas a dicay ipagpagarup toy Anac ti tao umayto." Mateo 24:44. "Adtoy, siac addaac nga agtactaeder iti ruangan, ket agtugtugtugac; no adda dumngegto iti timecco ket luctannanto ti ruangan, sumreccac kencuana, ket makipanganacto kencuana, ket isu caniac." Apocalipsis 3:20. "Umaycayo caniac dacayo amin nga agrigrigat ken madagdagsenan, ta paginanaencyo." Mateo 11:28.

Ni Jesus dina cayat nga adda si-noman a mapucaw. Isu adda pay laeng nga umawawag. Isu agururay a siaanus, siinanama, gapu cadacayo, no dicay pay amammo nga isu ti Manangisalacanyo ken Ariyo.

Wen, umasasidegtayo iti camaudianan a balitoc a pagkilometroan. Sadinonto ti yanyo inton madanon ti pagtungpalan? Nacasaganacayto ngata a makipagtaeng iti Ari idia y pagarianna wenno masentenciaancyo ta madadael a maicanunong cadagiti cabusorna? Ita isu ti tiempo a panagpiliyo: aramidennyo coman ita ti panagpiliyo, agsipud ta ti canibusanan dagiti amin a banbanag asidegen ket ni Jesus agparangen iti mabiit.

Ti Biag Isut Maysa a Bacal

Jacinto Suban

Cunada a ti Inchie a filosofo a ni Chunag Chu nagpasiar iti maysa nga aldaw idia y cataltalonan. Idi magmagna napayatanna ti maysa a dagan a banga-banga wenno tulang ti ulo ti tao. Ti filosofo sinukitna ti bangabanga iti sarucodna ket inintuudna: "Sicat bangabanga ti maysa a maingel a tao a natay iti daytoy a lugar iti panagbirbiroena iti kinadackel? Sicat bangabanga ti maysa nga ari a natay ditoy idi padpadasenna a palawaen ti pagarianna? Wenno sicat bangabanga ti maysa a makilimlimos a natay ditoy gapu iti bisin?"

Ti filosofo inyawidna ti bangabanga idia y balayna ket indissona iti asideg ti punganna iti rabii casangoanan ti pannaturogna. Iti tengnga ti rabii ti filosofo intagtagainepna a

ti bangabanga nakisarsarita kencuana iti castoy: "Justo ti kinunam caniac iti daytoy a malem maipapan iti biag, ngem ti biag a pinanpanunutmoo saan a duadaen nga isu ti biag itoy a lubong, ta iti labes ti tanem awanen ti pacariribucan a cas ti adu a pacariribucan itoy a biag."

Ni Chuang Chu inintuudna iti bangabanga: "No cas pagarigan ngay ta icararageo iti Dios nga isublina ti biagmo, mayatca a sumubli ditoy daga ken makipagtaeng caniac?"

Ti bangabanga immulagatna dagiti matana ket pinagcaketna ti muggingna a cuncunana, "Apay a tagagayac pay laeng ti agbiag manen iti biag a napno iti bacal ken rigat?"

Wen, ti biag ditoy daga isut maysa a bacal. Ni Rizal iti suratna iti maysa a caanacanna a lalaki kinu-

nana: "Ti biag isut maysa a napasnecan a banag. Dagiti gungunana agpaayda laeng cadagiti masirib ken awan butbutengda. Ti panagbiag isusu ti panagtaeng iti gimong dagiti tattao ket ti pannakipagtaeng iti gimong dagiti tattao isu ti pannakibacal. Ngem toy a bacal saan nga inanimal, saan coma nga agtaud iti kiagbuebucodan. Isut pannakibacal a maibusor saan laeng a cadagiti padatayo a tattao ngem maibusor pay iti bagitayo met laeng. Masapul nga ituloytayo toy a bacal a cacuyog dagiti ladingit iti uneg ti pusotayo ken isem iti bibigtayo."

Maysa a daan a sarita cunana nga iti naminsan a malem idi magmagna ni Jesus iti akikid a dalan ti Jerico a naggapu iti naayat a panagtrabajona iti inaldaw, a nangpapaimbag cadagiti masakit ken nangpaungar cadagiti natay, nakitana ti maysa a lalaki nga agtutugaw iti rabaw ti maysa a bato a sidudumog ti ulona agingga iti tumengna. Ti lalaki ladingitenna unay ti casasaadna. Ni Jesus sinagidna iti abagana ket kinunana, "Gayyem, ania ti araramidem ditoy, ket apay a palalo ti ladingitmo?"

Ti lalaki intangadna ti ulona, ket idi nakitana ni Jesus, nabigbigna nga isu ti nangisubli iti biagna. "Agladladingitac agsipud ta insumblim ti biageo," insungbatna nga agpaypayegpeg. "Siraragsacac a nangpanunut ti panaggibusen dagiti amin a banag idi agbugbugsotac, ngem sica immayca ket inagawmo nga insubli ti angesco nga agpucpucawen idi cua. Insublinae ditoy nadangkes a lubong isu a pilit a pakibacalac manen iti awan patpatinggana a bacal."

No sukimatentayo ti biagtayo, cas la adda razon toy a lalaki nga agmadi nga agungar calpasan ti ipapatayna. Adu unay dagiti bantot toy a biag a masapultay nga awiten, adu unay dagiti pacariribucan a mangkiddaw iti tiempotayo, adu unay dagiti bacal a pangabacan wenno pa-caabacantayo, ken sulisog a masapul a sarangten, ken kinacapuy a masapul a gundawayan.

Adda tattao nga agsangit inton mayanac ti maysa nga ubing ken agecatawa inton matay ti maysa cadagiti cadduada. Inton makitada ti maysa nga ubing a mayanac iti lubong nga ipasngay ti inana, mapala-

dingitda. Ngem inton cuyogenda ti bangeay ti minatayda nga inda ipunpon agsalada iti ragsac iti dalan. Ket ti razonda isut agsipud ta ti sibibiag pilit a sarangtena dagiti adu a naladingit a capadasan, idinto a ti natay nagunodannan nga agnanayon ti talnana. Ti sibibiag, cunada, pasungadenna dagiti riribuc, idinto a ti natay mapanen iti agnanayon nga inana.

No dadduma inton cas la macusbo dagiti abagatayo gapu iti bantot ti awit, masulisogtayo a mangcuestion iti sirib ti Dios iti panangiyegna cadatayo ditoy lubong. Cacuyog ti maysa a sangit immaytayo ditoy lubong ket cacuyog ti maysa a sangit panawantayto toy a lubong. Mayanactayo iti tengnga dagiti asasug ti inatayo ket mataytayo iti tengnga dagiti asugtayo. Ket iti nagbaetan dagitoy dua nga asasug masaracan dagiti di mabilbilang a rigat a masapul-tay a lasaten.

Ti biag saan a maipadis iti maysa nga agdan, cas kinuna ti maysa a tao, a masapultay nga ulien aginggat macadanontayo iti toctoc ti kinagasat. Ti biag nalacanto unay no casta coma ti caaspingna, ta no la ket ituloytayo nga iyaddang dagiti saesacatayo cadagiti padapada a tu-cadna, agbanagtayto a nagasat, cayattay man wenno saan.

Saan, ti biag saan a maysa nga agdan nga agpaay nga ulien dagiti isuamin a padapada nga agpangato. Maipadis ket di iti maysa a cayo nga adut siitan a sangsangana ken binalayan dagiti cuton ken uyocan. Inton ulientayo ti cayo masapul nga aluadantayo dagiti siit a tumudoc ken dagiti cuton a cumagat, ken dagiti uyocan a sumilod. Ket masansan nga inton dumtengtayo iti toctoc ti cayo a nannamaentayo a pangpurosan iti bunga a calcalicagumantayo, masaracantayo nga inulitayo ti saan a justo a sanga ket pilit nga umulogtayo tapno rugiantayo nga ulien ti sabali a sanga. Casta ti caasping ti biag. Ti Dios dinatay incabil ditoy a lubong tapno agdaldalikepkeptayo nga agururay iti bendicion a di masapul a dawdawaten ken tegtegeden.

Ti biag naimbag met nga iyasping iti maysa a bieceleta—a saan a matuang no agcutcuti la ketdi. Ngem apaman a sumardeng nga agtulid,

matuangen ket awan serservinan. Umaspingtay pay cadagiti culalanti a tumayab iti maysa a cayo nga aggapu iti sabali a cayo iti casipngat ti rabii. Inton ucradentayo dagiti payactayo sala agraniag dagiti bassit a silawtayo a mangsilaw cadatayo ken cadagiti sabsabali.

Idi pannacaipunpon ni Reyna Victoria idia Inglatera, dagiti daldalan napnoda cadagiti tattao ket ti procesion narigat a macapagna. Maysa a bumarito nagtaeder iti tengnga ti dalan a mapagnaan ti procesion ti punpon. Maysa a natayag a policia inasitganna ti ubing a cacuyog ti pablaac: "Aglisica dita no dimo cayat a baddebaddekendaca dagiti tattao." Wen, uray datayo met masapultay ti magna. Masapul a maki-bacaltayo ta ti biag isut maysa a bacal. Tunggal nasapsapa ti pannaca-amnotay itoy nasaysayaat.

Ket saan met a mabalin a cunaen a ti dakes iti biag, nupay cancanayon nga isu ti mangababac, panpandagan-na ti naimbag; ket dagiti mabalin a magunodan nga adda iti sangotayo saanda a di caicarian ti pannakibacaltayo tapno magunodantay ida. Ditoy ken ita, ditoy agdama a lubong, ti biag mabalin nga aramiden a naimnas ken macapnee ken maicari. Ket cadagiti amin a nacasarac iti casta a biag adda pay mayururay a masacabayan a biag a casta unay nagimbag ken macapnee iti casta a natpatateg nga adayu ngem ti nginana a sacrificio ken bannog, ken danag ken panagikeddeng, ken dagiti ut-ut ken rigat nga ibturentayo. Ti langit maicari iti nginana.

Pagtaengan ken Salun-at

Tawen 25, Abril, 1940 No. 4

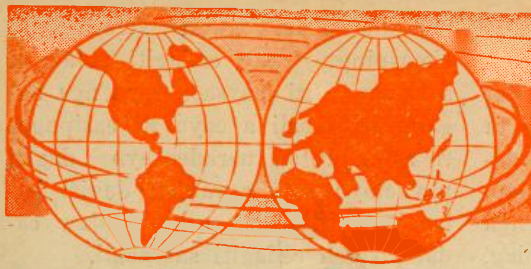
E. J. Urquhart—Editor
Associates: J. A. Leland, H. C. Honor
M. D., R. R. Figuhr, R. Villanueva,
J. Suban.

Bayad ti Panagpaitulod:

Innem a bulan60
Macatawen P1.00
Maysa a copia10

Iti ruar ti Filipinas nanginngina. Inton kiddawenyo ti pannacabalbaliv ti direccionyo, pangaasiyo ta ibagayo nga agpadpada ti daan ken ti baro a direccionyo.

PHILIPPINE PUBLISHING HOUSE
Box 813, Manila.

DAMDAMAG

Cadaclan a Damdamag a Napasamac idi 1939

Iti capanunatan dagiti nasuroc a sangaribu nga editor ti periodico a vimotos no aniada dagiti sangapulo ket dua a cadaclan a napasamac cabayatan ti 1939, ti panangideclarar ti Gran Bretaña ken Francia iti pannakigubatda iti Alemanian, isu ti cadaclan a damag a napasamac cabayatan ti 1939. Adtoy ti lista dagiti sangapulo ket dua a cadaclan a napasamac a pinili dagiti nasao nga editor, ket napagsasagannadda cas iti nangpatganda:

1. Declaracion ti pannakigubat ti Gran Bretaña ken Francia iti Alemanian.
2. Iseserrec ti Alemanian ken Rusia iti Polonia ket sada nagbingayan.
3. Iseserrec ti Rusia iti Finlandian, agraman ti pannacabombardio ti Helsinki.
4. Ti tulag ti Rusia ken Alemanian a dida aggubat.
5. Ti isasarungcar ni Ari Jorge ken Reyna Elizabet idiy America.
6. Ti ipapatay ni Papa Pio XI ken ti pannacapili ni Pio XII a sunona.
7. Ti pannacapucaw ti submarino a managan "Squalus."
8. Ti panagpuroc ti Congreso tapno pagsasaoda ti naisangsangayan a neutralidad ti America.
9. Ti pananginayon ti Alemanian iti Cecoslovakian iti dagana.
10. Ti pannacaipalned ti vapor "Athenia" a cucua ti Bretaña.
11. Ti panagbettae ti bomba idiy sala ti cerveza idiy Munich idi caleplepas unay ni Hitler ti panagpalawagna idiy.
12. Ti panangkemmeg ti Alemanian iti vapor "City of Flint" a cucua ti America.

Ni Mahatma Gandhi

Ni Mahatma Gandhi, nga agdindinamag a pangulo ti India, ipangpanguloanna manen dagiti cailianna nga Indios iti panangpadasda a gumunod cadagiti reforma iti gobierno ti Bretaña. Ngem isu cayatna a gunoden dagiti reforma iti natalna a pamayan. Isu dinanto ipalubos ti pannacaaramid ti gubat ken panagpipinnatay, ket inatipana ti ima dagiti agayat nga umalza a maibusor iti Bretaña.

Dagiti balbalacad ni Gandhi, agsipud ta aramatenna dagiti natalna a wagas, isudat annuroten dagiti caaduan ng Indios, ket ti gobierno ti Bretaña dumangeg keneuana.

Tapno maimatanganna dagiti nagecaadu nga annong a maikiddaw keneuana a cas pangulo dagiti umili, ni Gandhi, isu nga agtawen itan iti 71, annurotena ti nainget a programa ti panagbiag iti inaldaw: Isu bumangon iti a las 3:45 iti parbangon iti inaldaw. Agcararag iti 30 agingsgat 40 minutos iti bigat a cada-duana dagiti catrabajoanna, ket sana i-

matangan dagiti sursuratna. Adda agarup 400 a sursurat nga awatenna iti maysa nga aldaw. Iti alas 6:00 iti bigat agalmazar iti naluto a natnateng ken gatas ti calding. Calpasan ti maysa nga horas mapan agpasear. Iti a las 8:30 iti bigat papekel ken pailutna ti bagina ket sa agdigos.

Cadagiti sumagmamano a bigat ni Gandhi saan nga agtagtagari iti sumagmamano nga horas agsipud ta macabanog keneuana ti panagsaona. Cabayatan ti tiempo a panagulimeena, denggen na ti pannacaibasa dagiti sursurat ken report ti gobierno a basaen dagiti secretariona.

Mangaldaw iti a las 11:00. Ti pangaldawna, natnateng a kilawen ken naluto, digo, tinapay, dates wenno datil a mayuper iti danum, diro, bungbunga, ken gatas ti calding. Inayadenna a ngalngaleng len ti canenna ket maalana ti 45 agingsgat 50 minutos a mangaldaw.

Calpasan ti panangaldaw basaenna dagiti periodico ket sa maturog bassit. Dina langanan ti maturog bassit malacsid no adda nangato nga oficiales ti gobierno a mapan makisao keneuana. Cuna-da a mabalinna nga iturayan ti bagina iti casta a mabalinna ti maturog iti uneg ti lima a minutos calpasan ti panagiddana ket sa agriing iti naituding nga horas.

Inton agarup a las 2:00 iti malem agawat cadagiti sangaili wenno mapan makigimong iti gimong dagiti nadumaduma a comite a pagcamenganna wenno pagservianna a cas mamalbalacad. Mangrabii iti a las 7:00 ket sa agpasear iti agarup cagudua ti maysa nga horas. Iti a las 7:30 idauloanna ti cararag iti rabii, nga atenderan ti publico, ket calpasanna mambi iti 30 minutos. Masansan a maturog iti alas 8:30 ket uray caanomnan saan a maladladaw ngem a las 9:00 ti pannaturogna.

Presidente Quezon

Mabalin a ni Presidente Quezon agviajento idiy Sudamerica inton agtap-tapos toy a tawen. No cas pagarigan mapatuloynanto ti agviaje, aglayagto iti tiempona tapno mabalinna nga atenderan dagiti Ayayam nga Olimpica ti Pan-America, a maaramidto no Noviembre idiy Buenos Aires, Argentina. Ti Filipinas inawatna ti invitacion wenno panangpawis ti Comite dagiti Ayayam nga Olimpica ti Argentina, a ti Filipinas mangibaon ti maysa a delegacion dagiti atleticos a makipaset cadagiti ayayam nga Olimpica ti Pan-America. Dagiti atleticos a ti caaduanda aggapuda cadagiti nasnacion a republica iti America isudantot makisalisal cadagiti ayayam ti Pan-America. Naplano idi cua a dagitoy nga ayayam maaramidda coma idiy Finlandian, ngem saan a napatuloy nga idiy ti pacaaramidanna gaput panagbettae toy agdama a gubat ti lubong.

Panagcappia ti Rusia ken Finlandian

Dagiti 102 nga aldaw a panagsubat ti Rusia ken Finlandian na gaput pannacafirma ti tulag ti cap a naffirmaan idiy Moscow idi Mles, Marzo 13. No mayalubog iti m nga articulo editorial ti Phillipin rald a rimmuar idi Marzo 13, toy nagecappia ilawlawagna dagiti sumamano a banag:

"1. A ti Alemanian ken dagiti cion Escandenavian, nangruna ti Sw isudat maicarlo a parte a napalalo ti pannacaangayda iti panangkitada ta no nagasat ti pagbanagan toy a t Agparang nga isuda amin dida cayat a ti gubat idiy bangir ti land ti Eur agsacnap iti bangir ti amianan.

"2. Ti Gran Bretaña ken Francia suda a simmuppiat a sipipinget nacaaramid toy a cappia, naatiwda bilang idiy Stockholm isu a nangru ti pannacaaramid toy a tulag ke Moscow isu a nacaaramidan ti naga a pannacaalleppas ti tulag.

"3. Ti Rusia basbassit ti naa ngem ti kiniddawna iti Finlandian id bay ti gubat. . . .

"4. Ti Finlandian nagpikipili iti nagbaetan ti panangtaginayonna iti a ma nga independenciana iti pol dagiti territorialona, ken ti panna bacalna iti bacal a pacaabacannanto.

"5. Ti pannacaaramid toy a t caipapananna ti cappia idiy bangir amianan ti Europa, ngem id' Iti panagsardeng toy a gubat ti Finlandian ken Rusia, ti Alemanian naw yaan iti peggad nga aggapu iti amnan. Iti casta ngarud maba yen ti ipipinget ti panagrupac da Aliados ken ti Alemanian iti mabiit."

Maica 2600 a Tawen ti Imperio ti J.

Itay nabiit pay inrugida nga a den dagiti ceremonias ti panangramb da iti maica 2600 a tawen sipud cabangon ti imperio ti Japon. Ni perador Hirohito nangipaulog ti m a damag a mangisawang iti rags gapu iti irarang-ay ti imperio, ket cauwanna dagiti adu a balu nangrambac agpaut iti dagup toy a wen.

Dagiti dua a camara dagiti agamid ti linteg idiy Japon imbaong giti felicitacionesda iti Emperador.

Ti maysa a ceremonia naaramid toctoc ti Bantay Fuji. Adda proces dagiti vapor a naaramid idiy Ca Sumida, Tokyo, ket adu dagiti tattao napan simmarungcar cadagiti Shin shrines wenno altar ni Shinto t kipasieta cadagiti nareligionan cere remoniada.

Ti Japon nagbalin nga imperio id' pan a 2600 a tawen babaen ti panan suray ni Emperador Jimmu, rugi iti dalan ti panagbalin ti Japon a maysa a nacion moderna.